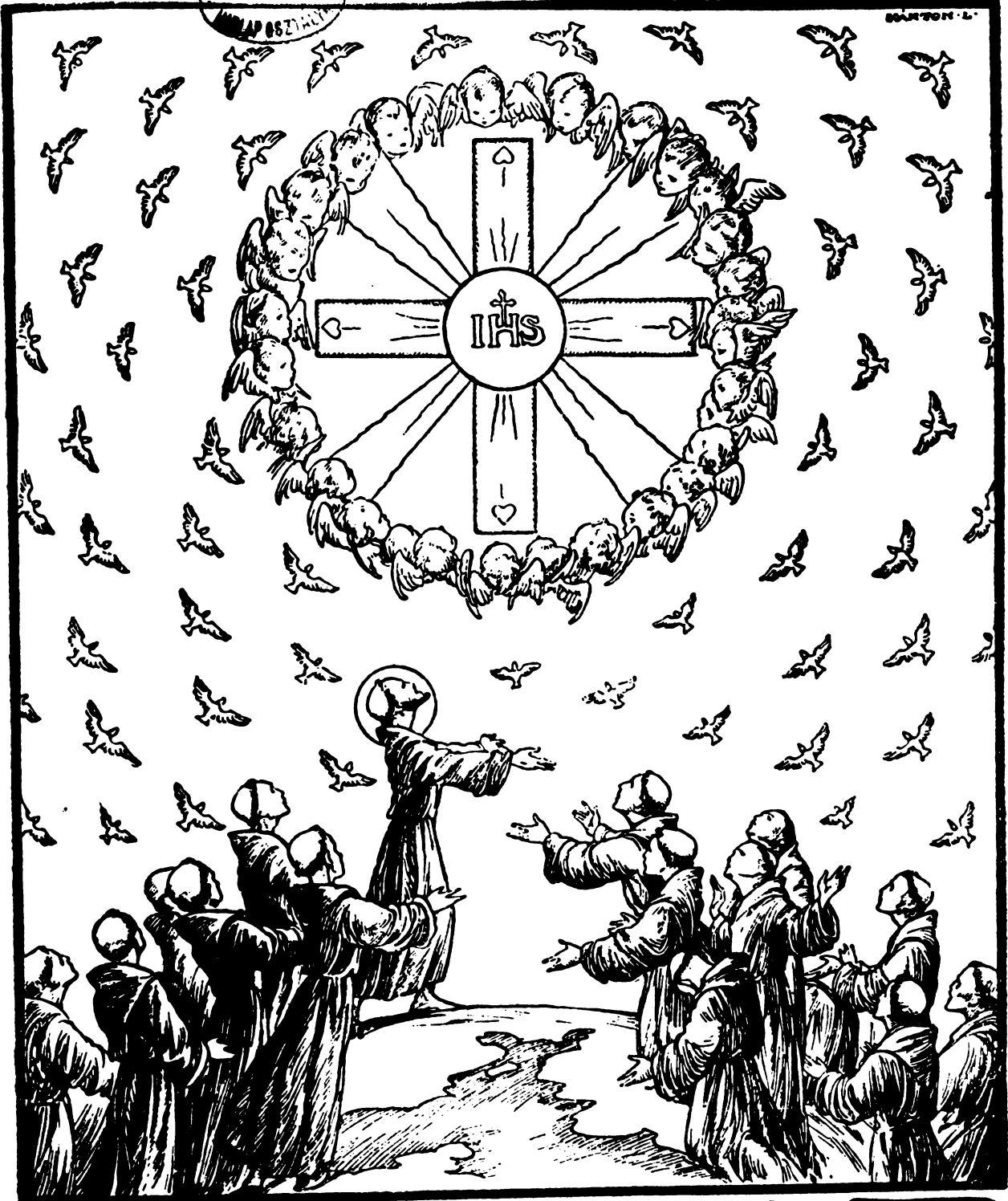

BRANTON L.

MAGYAR UMBRIA

MAGYAR UMBRIA

A FERENCES KAPISZTRÁN-RENDTARTOMÁNY IFJÚSÁGÁNAK
ÉVNEGYEDES FOLYÓIRATA. — SZEKRESZTIK: A GYÖNGYÖSI TEOLÓGUSOK

Kedves jó Testvéreim és Fiaim!

Igaz, benső örömmel és boldogsággal olvasom, a tíz év utáni, jubileumot követő, első: Magyar Umbriát. Az új tíz esztendő legyen a gyarapodás és erősebb élet, az izmosodásnak kora és diadala: mindig gazdagabban előre! Nem a lankadás, hanem a több és igazibb lelkiezők felszínrehozatala és munkábaállítása, mert „az aratás sok, a munkás pedig kevés”. „Ecce segetes albescunt”; várják az aratókat, a kévüket gyűjtöket és a csűrbehordást. Járra át szivüket a zsoltárosnak (109 héb. 110) héber szerinti gondolata: Néped csupa készség harcbaszállásod napján, a szent ékességben, a hajnal méhéből, mint a harmat jó neked a te ifjúságod“. Szeretném, ha a mi ifjúságunk így állna csatasorba a mi Királyunk, Jézus mellé. Ezt a harcot harcoljuk a gladius acutussal, mely az Apokalypsisban is, a király szájából függ. Ragadjuk meg e fegyvert és küzdjünk vele! Kedves jó Testvéreim, a provincia semmi áldozattól sem riad vissza. Mindenre kész. Muníciót szállít a Magyar Umbriához; sorozott is és regrutát is toborzott. Sed: nunc quis fidelis inveniatur, keresi az apostol. Ott van, akit az apostol keres önök között, sőt mindegyik az, csak neki bátran a kardforgatásnak, amely az Isten igéje, fel a paizsot, a vértet, a sisakot és neki a munkának; Isten szent rohamcsapata, és nem nyugodni: donec ponat inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

P. HERMANN HERMENEGILD O. F. M.
Minister Provincialis.

Új ember.

A nagy probléma.

Nem volt még kor, melyben annyit foglalkoztak volna az emberrel, mint ma. Már nemcsak a filozófus, de az egyszerű ember is gyakran felteszi magának e kérdéseket: Mi az ember? Anyag csupán? Vagy több, mint elemek csoportosulásának eredménye? Mi az, ami megkülönbözteti más létezőktől? Honnan, miért létezik? Hol a helye, mi a szerepe a társadalomban és az államban? E kérdések mindig, de korunkban általánosabban és nagyobb erővel lüktetnek a lelkekben. De ezekre feleletet adni már nem tud mindenki. A nagy többség csatlakozik tehát olyan valakihez, aki egységesen kiépített, kielégítő feleletet ad. Így keletkeznek az uralkodó világnézetek, melyeknek vezérharcosai azon dolgoznak, hogy minél több embert nyerjenek meg és azokat a lehető legteljesebb mértékben átformálják, új emberré gyúriák. Jellegzetes új embertípust alkotott a liberális, bolsevista, fasiszta hitlerista világszemlélet. De nemcsak ezeknek, hanem a kereszténységnek is megvan a maga új embere; sőt *csakis ez eredményezhet igazi új teremtményt*. E dolgozatban ezt a magasztos embertípust szándékozom bemutatni.

Kinyilatkoztatás az új emberről.

Az Ószövetségben Ezekiel próféta háromszor emlékezik meg az új emberről. (11, 19—20; 18, 31; 36, 26). Ezeken a szentírási helyeken az Úr új szívet és új lelket ígér az embereknek, mely által Isten előtt kedvesek lesznek és amely segíti őket, hogy a parancsokat megtartsák és az Úr akaratát megcselekedjék.

Az újszövetségi Szentírásban már bővebb és világosabb adatokat találunk e kérdésre vonatkozólag. Szent Pál leveleiben bemutatja az új embert, aki Krisztussal való egyesülése által Isten kegyelméből élő teremtménnyé válik, (Efez. 2, 15.) és aki Isten képére teremtette igaznak és szentnek. (Efez. 4, 24). Itt megtudhatjuk ennek a születésnek és fejlődésnek módját is. Elvben a keresztség szentsége által a régi ember meghal és az új megszületik. Azonban nem elég csak születni, hanem folytonosan gyarapodni kell, mely gyarapodás célja Isten akaratának minél tökéletesebb megismerése és követése. Az új embert egy felsőbb egységbe kapcsolja az új élet. Ilyen értelemben megszűnnek benne a születési, társadalmi, nemzeti különbségek. „Itt már nincs pogány, nincs zsidó, nincs körülmetélkedés, nincs barbár és szkíta, nincs szolga és szabad: hanem minden és mindenben Krisztus”. (Kolosz. 3, 9—10—11). Szent Pál határozottan megmondja azt is, hogy ki az igazi új ember: „Mindaz, aki Krisztusban van”. (II. Kor. 5. 17).

Új ember az isteni teremtőtervben.

Isten öröktől fogva ismeri önmagát. Tökéletes ön- és énismerettel rendelkezik. Ezenfelül ismeri mindazt, ami kívülről van, lesz, vagy lehetséges, nem zárva ki a feltételeken bekövetkező szabad tetteket sem. Már pedig a Szentírás tanulsága szerint az új ember

ténylegesen létezik. Tehát Istennek megvolt róla a gondolata már a teremtés előtt, az örök teremtőtervben. Ha vizsgáljuk a teremtés rugóját és célpontját, megtaláljuk az új ember helyét a létezők skáláján. A feleletet arra a kérdésre, mi az indítóoka a teremtésnek, Szent János evangelista ezen szavaiban találjuk meg: „Isten a Szeretet”. (Ján. I. 4. 16). A szeretet tulajdonsága, hogy közölni akarja magát. Ez a közlés azonban nem szükségszerű, hanem Isten örök szabad elhatározásának időbeni megvalósulása. De mit közölt Isten a teremtéssel? Először is létet, a metafizikai jegyekkel. Minden létező egy, igaz és jó. Ezenkívül életet is adott. Ezt már nem minden létező és nem egyenlő fokban kapta. Az élet Szent Tamás szerint: önmozgató képesség, vagy s immanens cselekvő képesség, melynek kiinduló és végpontja maga a tevékeny való. (Thom. I. 18, 12). Ezt megkapta a növény, állat, ember és angyal, de nem egyenlő fokban. A növény élettevékenysége asszimilációban merül ki. Az állat már érez is, képzeteket alkot, melyek kifelé való tevékenységre sarkalják. Az ember ezeken felül fogalmakat alkot, gondolkodik és akar. Az angyal élete tisztán szellemi élet: ért és akar, de tökéletesebben, mint az ember. Fogalmait nem képzetekből meríti, hanem készen kapja Istentől.

A teremtés célpontjának megismerése még tovább segít bennünket az új ember helyének megállapításában. A teremtés célja: Teremtő és teremtmény lehető legtökéletesebb egyesülése. A teremtőterv logikai időrendjében tehát az a lény áll az első helyen, aki-ben létrejön a legtökéletesebb egyesülés. Ez a valaki a második isteni Személy, aki az „unio hypostatica”-ban felvette az emberi természetet és így Benne a legtökéletesebb fokban megvalósult a teremtés célja: Teremtő és teremtmény egyesülése. Isten ezen egyesülésen kívül még egyesülni akart az emberi nem egyedeivel is, kik valóságos személyiségek maradnak az egyesülés után is. Tehát a személyi egyesülés ki van zárva. Így egy mód marad hátra, a természetben történő közösülés. Krisztusban úgy jött létre az egység, hogy az Ige saját személyébe felvette az emberi természetet. A többi ember pedig úgy egyesül Istennel, hogy a megszentelő kegyelem révén az isteni természetnek lesz részese. Ezt a nagy kitüntetést az ember nem úgy kapta, mint ami jár neki, hanem Krisztus miatt. Ő a megszentelő kegyelem érdemszerzőoka. Ő adja annak, aki hozzá csatlakozik. Az isteni teremtőtervben az ember így van beállítva. Ez azt jelenti, hogy csakis akkor felel meg hivatásának, ha Jézus Krisztusban van a kegyelem által, vagyis ha új ember. Isten minden embert ilyennek akar, mégis mivel szabad akaratot adott, az embertől is függ, hogy azzá lesz-e?

Jézus Krisztus és az új ember?

A lehető legszorosabb kapcsolat van a megtestesült Ige és az új ember között. Nélküle az ember csak a természetes világban marad. Birtokolja ugyan az isteni tulajdonságokat: értelmet és szabadakaratot, de az Isten belső életében, az isteni természetben nem

Új ember.

A nagy probléma.

Nem volt még kor, melyben annyit foglalkoztak volna az emberrel, mint ma. Már nemcsak a filozófus, de az egyszerű ember is gyakran felteszi magának e kérdéseket: Mi az ember? Any: g csupán? Vagy több, mint elemek csoportosulásának eredménye? Mi az, ami megkülönbözteti más létezőktől? Honnan, miért létezik? Hol a helye, mi a szerepe a társadalomban és az államban? E kérdések mindig, de korunkban általánosabban és nagyobb erővel lüktetnek a lelkekben. De ezekre feleletet adni már nem tud mindenki. A nagy többség csatlakozik tehát olyan valakihez, aki egységesen kiépített, kielégítő feleletet ad. Így keletkeznek az uralkodó világnézetek, melyeknek vezérharcosai azon dolgoznak, hogy minél több embert nyerjenek meg és azokat a lehető legteljesebb mértékben átformálják, új emberré gyúrnák. Jellegzetes új embertípust alkotott a liberális, bolsevista, fasiszta hitlerista világszemlélet. De nemcsak ezeknek, hanem a kereszténységnek is megvan a maga új embere; sőt *csakis ez eredményezhet igazi új teremtményt.* E dolgozatban ezt a magasztos embertípust szándékozom bemutatni.

Kinyilatkoztatás az új emberről.

Az Ószövetségben Ezekiel próféta háromszor emlékezik meg az új emberről. (11, 19—20; 18, 31; 36, 26). Ezeken a szentírási helyeken az Úr új szívet és új lelket ígér az embereknek, mely által Isten előtt kedvesek lesznek és amely segíti őket, hogy a parancsokat megtartsák és az Úr akaratát megcselekedjék.

Az újszövetségi Szentírásban már bővebb és világosabb adatokat találunk e kérdésre vonatkozólag. Szent Pál leveleiben bemutatja az új embert, aki Krisztussal való egyesülése által Isten kegyelméből élő teremtménnyé válik, (Efez. 2, 15.) és aki Isten képére teremtette igaznak és szentnek. (Efez. 4, 24). Itt megtudhatjuk ennek a születésnek és fejlődésnek módját is. Elvben a keresztség szentsége által a régi ember meghal és az új megszületik. Azonban nem elég csak születni, hanem folytonosan gyarapodni kell, mely gyarapodás célja Isten akaratának minél tökéletesebb megismerése és követése. Az új embert egy felsőbb egységbe kapcsolja az új élet. Ilyen értelemben megszűnnek benne a születési, társadalmi, nemzeti különbségek. „Itt már nincs pogány, nincs zsidó, nincs körülmetélkedés, nincs barbár és szkíta, nincs szolga és szabad: hanem minden és mindenben Krisztus”. (Kolosz. 3, 9—10—11). Szent Pál határozottan megmondja azt is, hogy ki az igazi új ember: „Mindaz, aki Krisztusban van”. (II. Kor. 5, 17).

Új ember az isteni teremtőtervben.

Isten öröktől fogva ismeri önmagát. Tökéletes ön- és énismerttel rendelkezik. Ezenfelül ismeri mindazt, ami kívülről van, lesz, vagy lehetséges, nem zárva ki a feltételeken bekövetkező szabad tetteket sem. Már pedig a Szentírás tanulsága szerint az új ember

ténylegesen létezik. Tehát Istennek megvolt róla a gondolata már a teremtés előtt, az örök teremtőtervben. Ha vizsgáljuk a teremtés rugóját és célpontját, megtaláljuk az új ember helyét a létezők skáláján. A feleletet arra a kérdésre, mi az indítóoka a teremtésnek, Szent János evangelista ezen szavaiban találjuk meg: „Isten a Szeretet”. (Ján. I. 4. 16). A szeretet tulajdonsága, hogy közölni akarja magát. Ez a közlés azonban nem szükségszerű, hanem Isten örök szabad elhatározásának időbeni megvalósulása. De mit közölt Isten a teremtéssel? Először is létet, a metafizikai jegyekkel. Minden létező egy, igaz és jó. Ezenkívül életet is adott. Ezt már nem minden létező és nem egyenlő fokban kapta. Az élet Szent Tamás szerint: önmozgató képesség, vagy s immanens cselekvő képesség, melynek kiinduló és végpontja maga a tevékeny való. (Thom. I. 18, 12). Ezt megkapta a növény, állat, ember és angyal, de nem egyenlő fokban. A növény élettevékenysége asszimilációban merül ki. Az állat már érez is, képzeteket alkot, melyek kifelé való tevékenységre sarkalják. Az ember ezeken felül fogalmakat alkot, gondolkodik és akar. Az angyal élete tisztán szellemi élet: ért és akar, de tökéletesebben, mint az ember. Fogalmait nem képzetekből meríti, hanem készen kapja Istentől.

A teremtés célpontjának megismerése még tovább segít bennünket az új ember helyének megállapításában. A teremtés célja: Teremtő és teremtmény lehető legtökéletesebb egyesülése. A teremtőterv logikai időrendjében tehát az a lény áll az első helyen, aki-ben létrejön a legtökéletesebb egyesülés. Ez a valaki a második isteni Személy, aki az „unio hypostatica”-ban felvette az emberi természetet és így Benne a legtökéletesebb fokban megvalósult a teremtés célja: Teremtő és teremtmény egyesülése. Isten ezen egyesülésen kívül még egyesülni akart az emberi nem egyedével is, kik valóságos személyiségek maradnak az egyesülés után is. Tehát a személyi egyesülés ki van zárva. Így egy mód marad hátra, a természetben történő közösülés. Krisztusban úgy jött létre az egység, hogy az Ige saját személyébe felvette az emberi természetet. A többi ember pedig úgy egyesül Istennel, hogy a megszentelő kegyelem révén az isteni természetnek lesz részese. Ezt a nagy kitüntetést az ember nem úgy kapta, mint ami jár neki, hanem Krisztus miatt. Ő a megszentelő kegyelem érdemszerzőoka. Ő adja annak, aki hozzá csatlakozik. Az isteni teremtőtervben az ember így van beállítva. Ez azt jelenti, hogy csakis akkor felel meg hivatásának, ha Jézus Krisztusban van a kegyelem által, vagyis ha új ember. Isten minden embert ilyennek akar, mégis mivel szabad akaratot adott, az embertől is függ, hogy azzá lesz-e?

Jézus Krisztus és az új ember?

A lehető legszorosabb kapcsolat van a megtestesült Ige és az új ember között. Nélküle az ember csak a természetes világban marad. Birtokolja ugyan az isteni tulajdonságokat: értelmet és szabadakaratot, de az Isten belső életében, az isteni természetben nem

részesül. Megismerheti és szeretheti a Végtelent, de ezen ismerete, szeretete csak emberi. A megszentelő kegyelem segítségével azonban úgy ismerhetjük és szerethetjük Istent, mint ahogy Ő ismeri és szereti önmagát, mivel általa bekapcsolódunk az isteni életáramba. Az emberi nem Krisztus miatt kapta a természetfölötti életet. A Szűzanya is miatta részesült a kegyelem teljében. A bűnbeesett ember számára pedig Ő érdemelte ki a megigazulást és minden kegyelm t, mely arra segít, hogy új emberekké váljunk, azok maradjunk és ebben a fölséges állapotban tovább fejlődjünk. Ha vizsgáljuk, hogy mit tesz Krisztus e hármias cél érdekében, még világosabban tárul szemünk elé a közte és az új ember közti szoros viszony. Ennek a viszonynak elő aranyálya a benne való hit. Rendkívüli életével, csodáival, emberi elmét felülmúló tanításával ezt a drága kötelet fonogatja és ezzel akarja magához kapcsolni a természetfeletti világból kiszakadt lelkeket. Akik hisznek benne, azok csatlakoznak hozzá s így új emberekké lesznek. S hogy ez a csatlakozás biztosabb legyen külső jellel kapcsolta össze, a keresztség szentségének külső jelével. De Krisztus azt is akarja, hogy aki új ember lett, az is maradjon egész életén keresztül. És mivel tudta, hogy a megromlott emberi természet állhatatlan és ha folytonosan nem támogatja az élet különböző vonatkozásaiban, elszakad tőle. Rendelt tehát még hat szentséget, melynek célja, hogy a Krisztusban újjászülető embert a természetfeletti életben mindvégig megtartsák és tökéletesítsék.

Krisztus és az új ember közti viszony a szentmise-áldozatban csúcsonyosodik ki legfeltűnőbbben, mivel a szentmisében istenségét és emberségét áldozatul adja és ezt a világ végéig számtalanszor megismétli, hogy minden idők új embere részesülhessen a golgotai áldozat gyümölcseiben.

Ezenkívül van még egy szoros viszony: az, hogy Jézus az új emberek példaképe. A kegyelem ugyanis nem semmisíti meg a természetet, nem is teszi tökéletessé, hanem csak képességet és segítséget ad arra, hogy a természetből folyó cselekedetek megegyeznek Isten akaratával. Azonban amíg a kegyelem és a természet egynevezőre jutnak, sokszor hosszú idő múlik el, melynek a tartama alatt a lélek mintegy úton halad, a lelki fejlődés útján. Ezen az úton annyi a veszély, oly nagy a sötétség és szinte ijesztő sok az útvesztő, hogy lehetetlen végigjárni biztos vezető nélkül. Krisztus tudta ezt. Ezért végig járta ezt az utat és meghagyta az Őt követő új embereknek: „Példát adtam nektek, hogy amiként én cselekedtem, ti is hasonlóképpen cselekedjetek“. (Ján. 13, 15).

Új ember a történelemben.

Bár Krisztus az új emberek feje, mégsem elsőnek lépett a történelem színterére. Az első új emberpár Ádám és Éva. Bűnbeesésükkel megszakadt az új emberek sora és csak a Boldogságos Szent Szűz nyitja azt meg újból. A szeplőtelen fogantatás dogmája értelmében Mária ment az eredeti bűn minden szennyétől, sőt malasztal teljes. Tehát a legteljesebb értelemben új ember az, aki anyja

az új teremtmények fejének. Keresztelő Szent Jánossal folytatódik az új teremtmények története. A Szent Atyák tanítása szerint ő már anyja méhében megigazult. Krisztus előlegezte számára a megváltói érdemeket.

A megváltás után új emberek mindazok, akik víz-, vágy- vagy vérkeresztséggel Krisztushoz kapcsolódtak. Arra a kérdésre, hogy melyik korban volt legszámosabb és legerősebb az új emberek közössége, nehéz határozott feleletet adni. A víz- és vérkeresztség által újjá születetteket hozzávetőlegesen megállapíthatjuk ugyan, de azokat, akik vágykeresztség révén igazultak meg, majd csak az örökkévalóságban számlálhatjuk meg.

Legerősebb pedig nem akkor volt az Egyház — amely az új emberek közössége — mikor a világi hatalom legnagyobb volt, mikor dómokat épített, mikor tudománynak, művészetnek, civilizációnak fényszórója volt, hanem mikor a krisztusi élet legbőségebben keringett a titokzatos testben és sok nagy szentet nevelt. Az Egyház erejének fokmérője a szentek száma és hősiességének foka.

Új ember korunkban.

Röviden így jellemezhetnénk az új ember sorsát napjainkban: izmosodik. A kultúra mai foka, a sötétség fiainak isszonyú támadásai mind arra irányulnak, hogy az új embert teljes erejében kifejlődjék. Nem vagyunk pesszimisták. Az új embernek diadalmaskodnia kell, hiszen az Egyházon a pokol kapui sem vehetnek erőt. Most még kissé gyengék vagyunk ugyan. A liberalizmus minket is guzsba kötött. A materializmus minket is ellustított. De a bolsevizmus már ébresztget és az evilágiság láncainak szét törésére kényszerít. Csak verjen, csak üssön bennünket!! Fájt ugyan üldözött testvéreink jajkiáltása és halálhörgése, de mégis: hála Istennek érte. Jó, hogy vernek, jó, hogy üldöznek, mert ezek fogják felébreszteni, megerősíteni korunkban az új embert. Ha felfedezzük és megnyitjuk azokat a csapokat, melyek Krisztusból a szentségeken, mint titokzatos véredényrendszeren keresztül ömlesztik a tagokba az isteni erőket, hamarosan fölénybe kerül az igazi új ember, aki úgyszólván uralomra van hivatva, hiszen ő kapta meg a földet is. El kell jönnie az időnek, mikor általánosabban is meggyőződéssé válik, hogy mi új emberek mindent megtehetünk azáltal, aki minket megerősít, de ugyanakkor átérezzük Krisztus szavainak igazságát is: „Nálam nélkül semmit sem tehettek”. (Ján. 15, 5).

Legmagasztosabb hivatás.

A cselekedetek értékét a tárgy, cél és körülmények szabják meg. Már most kérdezem: dolgozni azért, hogy minél több embert tegyünk igazi új emberré, magasztos életpálya-e? Igen, mert ez olyan cselekvésláncolatot követel, melynek egyformán magasztos a tárgya, célja, és módja. Igazságra oktatni, tökéletesíteni valakit: jó-cselekedet. Ha ez nagy hasznára válik az illetőnek, a cselekedet értéke még növekszik. Már pedig új emberré tenni és ilyennek meg-

tartani valakit, a legnagyobb értéket jelenti az illető számára, mert ez egyenlő a földi és örök boldogsággal. Ezt azért és úgy tenni, hogy Isten akarata teljesedjék, még értékesebbé teszi a cselekvést. Tehát legmagasztosabbnak kell mondani a papi hivatást, mely új emberek létrehozására, nevelésére, megőrzésére irányul.

Különösem ma van tág tere a pap ilyen irányú tevékenységének. Korszakfordulón élünk. Minden világszemlélet képviselői átérzik, hogy attól függ létük: sikerül-e az embereket saját világképük szerint átformálni, új emberré alakítani. A katolikus papságtól függ, hogy az emberek hamis vagy igazi új emberré válnak. Ha az igazi új emberek szaporodnak, erősödnek, akkor győzni is fognak a most folyó nagy harcban és így jobb kort várhatunk. Ellenkező esetben a lehető legrosszabbnak kell jönnie.

P. Othmár O. F. M.

V. é. hittudományhallgató.

Könnyesen, tépetten, fiatalon.

*Soványan, hevülten, fiatalon,
megtört erővel, de nem lankadón
elakadtam a nagy Viadalon.
Menni akartam napverte csúcsra
viharos népnek magvakat szórni,
apostolkodni újra, meg újra.*

*Nem értem oda, nincs zengő orom!
betegek völgye; megtorpant világ
itt töröm széjjel legszebbik korom.
Ellenem kerget; pirulva félek,
de harcolok szépen, fiatalon . . .
Nagyokat suhint rajtam az élet!*

*Nem tudom mi lesz! Győzők vagy vesztek?!
Levita vagyok, szégyen a félés;
jertek hát áldott, szentelt keresztetek! . . .
Imásan vívom nagy Viadalom,
nézem a messze szikrázó ormot . . .
könnyesen, tépetten, fiatalon . . .*

Fr. Béda O. F. M.

II. é. hittudományhallgató.

A történelem évezredek szellemi kincseit örökítette meg és hagyta szent örökségül az utókorra. Sok nevet jegyzett fel, míg gazdag hagyományozókat, akik előtt áhítattal és tisztelettel állunk meg és „nagyoknak” nevezünk. Életük források, amelyekből az utókor mindig merített és tanult; tanult a múltban és tanulni fog a jövőben is. Életükből erőt és lendületet merítünk . . .

Igy jegyezte fel Szent Pál nevét is, aki a „nagyok” között is csaknem a legnagyobb. Csakhogy Szent Pál önmaga csirálta a történelmet is és saját maga véste márványlapjaiba küzdelmes, de diadalmas élettől nevét . . . Lapozzunk ebben a „történeti életkönyvben”, s vizsgáljuk meg jellemének csodásan harmónikus összetételét.

Feltesszük a kérdést: megismerhetjük-e Szent Pált? Igen! Ő maga mutatkozik be leveleiben, lelkét saját maga tárja ki. Azért most nem is teszünk mást, mint Pált szólaltatjuk meg levelei által és az Ap. Cselekedeteinek íróját, aki Pálnak hűséges kísérője volt.

Szent Pál Isten „választott edénye”. Míg azonban ezt a nevet megkapta, addig sok mindenben kellett keresztül mennie. Élete két szakaszból áll: *A megtérés előtti és a Damaszkusz utáni időből.* Az Úr már régen kiszemelte őt magának, de engedte, hadd növekedjék még.

Mi volt Pál megtérése előtt?

Ha meg akarjuk ismerni lelkét, ismernünk kell azt a keretet, ahol felnevelkedett. Saul szellemi viharban növekedett. Nyugat és Kelet abban az időben két ellentétes szellemáramlat képviselője volt. A Nyugatról jövő görög-római műveltség hullámai erősen Kelet felé tartottak, viszont onnan is elindult egy másik szellemhullám: ugyanis a mélyenérző lelkek és gondolkodók észrevették, hogy a sok misztérium, a pogány istenek világa tele van ürességgel, és keresték azt a fenséges istenezsmét és tisztult erkölcsi formát, amely a zsidóságnál volt meg. Kelet egyisten eszméi Nyugat felé tartottak. A két ellentétes hullám Tarzuszban, Saul szülővárosában csapott össze. Jóllehet Saul inkább a zsidó szellemtenger közepén egy kis szigeten, családjában élt, ahol a zsidó szellem áttörhetetlen falként állta útját a hellenizmus hatásának. Ezt ő maga erősíti meg: „Tudják rólam, . . . hogy vallásunknak legszigorúbb felekezete szerint éltem, mint farizeus”. (Ap. cs. 26, 5.) De a Nyugatról jövő hellenizmus szellemhullámai oly erősek és hatalmasak voltak, hogy még e kicsinyke kis szigetet is elérték. Nem tettek ugyan nagyobb kárt, de Saul éleslátását és tudományszomjas lelkét nem hagyták érintetlenül. E termékeny lélektalajba észrevétlenül beléhullott magvak kicsíráztak, kifejlődtek s gyümölcsöt is hoztak, amit most még senki sem vett észre, maga Saul sem, csak később, mikor már Pál apostol volt.

A hellenizmus a görög nyelvvel került Saul lelkébe, mégpedig a zsidók legszentebb helyén, a zsinagógában, ahol nem arám, ha-

nem görög nyelven olvasták a Szentírást. És a nyelvvel együtt a szellem is termékeny talajba hullott, mert a nyelvvel együtt a szellem is szót kért az egyén életében. Értékelte a pogány szellem kincseit és talán már ekkor felvetődött lelkében a kérdés és egyúttal a felelet is: „Vagy az Isten csak a zsidóké volna s nem a pogányoké is? Bizony a pogányoké is!” (Róm. 3, 29.)

Szülei látva nagy tehetségét, az alacsonyabb iskolák elvégzése, valamint a mesterség megtanulása után Jeruzsálembe küldték, hogy a rabbi műveltséget megszerezze. Ide való jutásával álmának és ábrándjainak világa valósággá lett. Azon a helyen lehetett, (amelyet maga az Isten választott meg és jelölt ki. Úgy gondolkozott ő is, mint minden zsidó, akik a zsoltárossal együtt énekelték: „Ha megfedlekzed rólad Jeruzsálem, menjen feledésbe jobb kezem! Ragadjon torkomhoz a nyelvem, ha rólad meg nem emlékezem, ha nem tartom Jeruzsálemet legfőbb örömömnek”. (136. zsolt. 5—6.) És ha ezt mondta minden zsidó, még sokkal inkább mondta Saul.

Nagy odaadással fog a tanuláshoz, különösen a Szentírás tanulmányozásához. Mintha csak a jó Isten akarta volna így, amiről meg vagyunk győződve, hogy majd később fegyverként használhassa. „Apostoli útjain a zsidókat a Szentírás legalkalmasabbnak látszó idézeteivel cáfolta meg”. Emellett vallásos is volt. Sőt vallásossága a fanatizmusig fokozódott. Rajongásig, fanatikusan ragaszkodott a Törvényhez, mert „a törvény szent, a parancsolat is szent, igaz és jó”. (Róm. 7, 12.)

Tudományával kapcsolatban az élet értékét is kezdte keresni. A zsidó hagyományhoz még jobban ragaszkodott és az Úr törvényéért buzgólkodott. „Értelme és szíve egyaránt nemesedett, hogy rövidesen mint Istennek választott edénye a zsidókat saját fegyvereikkel, a pogányokat pedig Isten végtelen segítségével Krisztus édes igája alá készítse”. Gvűlölt mindenki, aki nem rajongott vele együtt „az atyák vallása és hagyománya iránt”. Ez a szenvedélyes szeretet tüzeli fel a kereszténység ellen. A családi otthonban lelkébe vésték, hogy a zsidó nép Isten választott népe. Ezt megerősítette a tanulmánya is. Azért sehogyan sem tudta elhinni, hogy van egy új hit, amelynek alapítója a názáreti Jézus. Már eljött a Messiás — hirdeti az új vallás! Nem lehet! Ő ismeri az Írást, amely szerint hatalmas király lesz. Akiről pedig mondják, hogy Messiás, a názáreti Jézus, szegény, környezete vagyontalan halásznép, keresztben halt meg . . . Felkészül hát az ellenség ellen. Harcba állítja mindenét, tudását, erélyét és rátermettségét. Elmegy egészen a kegyetlenkedésig, Szenvedélye űzi, Jeruzsálemtől messzire, hogy összefogdossa a Törvény ellenségeit, a keresztényeket.

Az Úr pedig letekint Saulra . . . Termékenyítő felhőjét följe vezeti és ráhullatja kegyelemesőjét. Gyönyörűen igazolódnak be Izaiás próféta szavai: „ . . . mert amennyivel magasabbak az egek a földnél, annyival magasabbak az én utaim a ti utaitoknál, az én gondolataim a ti gondolataitoknál”. (Iz. 55, 9.)

Keresztényeket üldözött, fogságba hurcolta őket, és most ő is

fogoly lett, Krisztus foglya. Az Úr szelíd, megbocsátó hangja bilincsbe verte a „ragadozó farkast” és megadóan kérdi: „Uram, mit akarsz, hogy cselekedjem?” Egy csapásra más hangnem lesz uralkodóvá. Az ellenségből barát, az üldözőből apostol, a bűnösből Krisztust hirdető, farkasból bárány lett, aki a Jó Pásztor nyájához csatlakozott. Maga az Úr Jézus ragadta ki a harc közepéből és kardjává tette Sault; eszközévé, hogy általa valósítsa meg terveit, az evangélium terjesztését. Saul pedig hitt.

Saul nincs többé.

Pál ő, „akinek minden és pihenés nélküli törekvése, hogy mindenkit megnyerjen egy szent célnak”, megnyerjen mindenkit Krisztusnak. A szemlélő bámulva áll meg Istennek e csodás teremtménye előtt és csodálkozva kiált fel: hogyan lehetséges ez? Hogyan magyarázható ez meg? Azt szokták ilyenkor mondani, hogy egészen kicserélődött. Mondható-e Pálról, hogy kicserélődött? Nem! Pál maradt az, aki volt. Pál maradt gerincesnek; maradt ugyanaz a jellem, lélekérc, mint aki volt. Lényegében tehát ugyanaz a szenvedélyes és törekvéseiben őszinte. És mégsem ugyanaz valamiben! Más törekvéseinek irányában, meggyőződésében.

Egyénisége csak annyiban alakult át, hogy új meggyőződés ragadta meg. S mi adta neki ezt az új meggyőződést, mi gyújtotta azt lánggra? Magától nem gyulladhatott meg, ez világos; de nem gyújthatta meg emberi oktatás sem, ezt meg maga Pál tagadja: „. . . mert én sem embertől nyertem vagy tanultam . . .” (Gal. 1, 12) Ő azt mondta — és ez megmagyaráz mindent, hogy a kegyelem eszközölte az átalakulást. És ez a kegyelem a Mester megjelenése volt. Ezt fejezi ki, mikor azt mondja: fogva vagyok Jézus Krisztus által! . . . Nem tudta többé feledni a fényt, a hangot: „Saul, Saul, miért üldözesz engem? Én vagyok a názáreti Jézus, akit te üldözesz!” Belátta a zsidók és így a saját tévedését is és mélységes bánat töltötte el lelkét, ami egész életében fel-feltört a lélek mélyéről és könnyeket csalt szemébe. Fájlalta, hogy „módfelett üldöztem az Isten egyházát és pusztítottam . . .” (Gal. 1, 13.) Ez a fájdalmas meggyőződés lángragyúlt benne és új feladatának megvalósítására vitte: Midőn azonban . . . tetszett annak, aki engem malasztja által meghívott, . . . hogy hirdessem a nemzetek között, egyáltalán nem hallgattam a testre és vére . . .” (Gal. 1, 15—16.) Most már ismerte Krisztust, ismerte a rábízott feladatot . . .

Elvonul a magányba, hogy megismerje a tant, amiért harcolnia kell, és hogy imával önmagát is felvértezze a nagy harc megvívására.

Három évig maradt a pusztában, ahol a kegyelem hatására kivirágzottak az apostoli erények gyönyörű virágai: *Krisztus szeretetének tövises rózsája, a világmegvetés pálmája és az alázatosság ibolyája.* Ez a három év Pál életében az erénytavas, amely a hősi munkának gyümölcsöző nyarává fejlődött. A háromévi kemény és alapos előkészület után kilép a világ elé, mint az

Isten házát építő munkás.

Pál eddig is ezt a szerepet töltötte be. Az Ószövetség épületét építette. Miután azonban meggyőződött, hogy az Újszövetség fenégségebb, annak munkásai közé állt, azoknak is az élére; a legnehezebb részt vállalta magára; gyúrja az építő anyagot: a lelkeket. Krisztusi formába önti, nyesegeti a lélektéglákat. Úgy akarja Isten épületének, az Egyháznak falába behelyezni, hogy az az épületet erősítse, szilárddá tegye. Minden hézagot igyekszik kitölteni. Minden hiányt észrevesz és odamegy, ahol nagyobb a szükség, Ahol legjobban szorongat az ellenség, ott kell az erősítés. Ősz hajjal, meghajlott háttal siet Rómába a védelemre. Az nem baj, ha az ő szívéhez utat nyit majd az ellenség kardja, csak Krisztus győzzön, csak Egyháza felépüljön.

És mindezekért nem kér fizetést. Ezt a munkát nem azért végzi, hogy belőle megélhetést szerezzen magának. Nem! Őt „nem a kenyérkereset viszi. Ő apostol, építőmunkás szenvedélyből s nem hivatalból. Az ő apostolsága hev és tűz, életét a lelkek üdvözítésére szentelte és a lelkeket azért kell üdvözítenie, mert szereti Krisztust”. (Prohászka: 7, 170—1) Kenyerét keze munkájával keresi meg. „Nem kívántam — mondja ő, senki ezüstjét, aranyát, avagy ruháját, amint magatok tudjátok, hogy ezek a kezek szolgáltak meg azért, amire szükségem volt nekem”. (Ap. cs. 20, 33—34.)

Munkájában csak egy ösztönzi: *a szeretet*. Szeretet Krisztus iránt, amelyért képes megtenni mindent. Ezért ez a jutalma: „hogy az evangéliumot hirdetvén díjtalaná tegyem az evangéliumot, hogy ne használjam ki az evangéliumra vonatkozó hatalmam”. (I. Kor. 9, 18.)

Athén, Korintus, Tesszalonika, Filippi, Efezus, Róma városokban őrhelyeket állít fel, ahonnan a világ minden tája felé utak vezetnek, hogy az Isten országának építése könnyebben haladjon. Pál megjelenik mindenütt és adja az irányítást. Rendelkezik, parancsokat ad és hatalmat gyakorol fölöttük,

Atya, anya, de ugyanakkor kérlelhetetlen bíró is.

Krisztus nem erőszak, kényszer által, hanem szeretettel győzött. Szent Pál, Krisztus választott edénye szintén ezzel az örökséggel indult apostoli útjaira. Azt mondja magáról, hogy dajka lett és nem szónok. Amellett, hogy oktatja őket, szíve tele van érzelmmel és melegséggel: „Szeretett testvéreim, kedveltjeim, én öröömöm és koronám! Szeretteim! Szívembe zártalak titeket . . . Isten rá a tanum, hogy mennyire vágyódom mindnyájatok után Jézus Krisztus szeretetében”. (Filip. 4, 1) Vagy egy másik helyen: „ . . . Én magamhoz fogadlak titeket és atyátok leszek, és ti az én fiaim és leányaim lesztek”. (II. Kor. 6, 18.) Szeretete tele van aggodalommal: „mindenféle szorongatást szenvedtünk; kívül harcok, belül félelem”. (II. Kor. 7, 5.) Lelkében ott ül a sötét aggodalom, jaj mi lesz az ő leányaival, fiaival, mikor tör rájuk az ellenség és teszi tönkre lelküket.

Ezzel az aggódó, atyai és mindenkit szeretetre buzdítani akaró szeretettel magyarázhatjuk meg, hogy a susogó hang dörgő kiáltássá erősödik. Aki előbb még fiacskáimnak szólította őket, most már a sátánnak akarja átadni. A vérfertőzöt kiközösíti: „adassék át az ilyen a sátánnak a test veszedelmére, hogy a lélek üdvözljön a mi Urunk, Jézus Krisztus napján”. (I Kor. 5, 5.) Hogy fájt ez atyai szívének, de egyebet nem tehetett, mert Krisztust még jobban szerette. Ebben a lépésben is a szeretet vezette: „hogy a lélek üdvözljön”.

Ha megjelent valahol nem úgy viselkedett, mint úr és előljáró, hanem, mint

Jóbarát és ellenség.

A kettő talán kizárja egymást? Nem! mert Szent Pál nem abban az értelemben ellenség, hogy ő emberekre vadászott, embereket üldözött vagy tett tönkre, hanem az evangélium szellemével ellenkező, az azt megmételyezni igyekvő eszméknek volt esküdt ellensége. És mivel az eszméket emberek terjesztették mondható emberek ellenségének is. Leveleiben igen sokszor beszél barátairól, akiket gyengéd szeretettel vesz körül és akiket „testvéreknek”, „munkatársnak”, „fogolytársnak”. „egy igába fogottnak” mond; barátainak anyja az ő anyja is; (Róm. 16, 1—17.) megérti hibájukat, mégis haragra lobban és keserűen mondja: „nem Krisztus Urunknak szolgálnak, hanem a hasuknak; szenteskedő beszédekkel, megízelt szavakkal megtévesztik az ártatlanok szívét”. (Róm. 16, 18.) Az evangélium ellenségeit igen megpecsételi: „Ügyeljetek a kutyákra!”

Bárhol megfordult ellenségei mindig azon voltak, hogy megakadályozzák munkájában. Nem sikerült! Krisztus iránti szeretete minden akadályt legyőzött, minden szakadékot áthidalta. „Visszaretentést nem ismerő akarattal állt az evangélium szolgálatában”. Minden embert tökéletessé akart tenni. Nem a saját találmánya volt ez, hanem Isten ügyének tekintette, és ezért nem tudta semmi visszaretenteni. Meggyőződéses elvként hangoztatta, hogy „mindent meg tudok tenni abban, aki nekem erőt ad”. (Filip. 4, 13.)

Ellenségei sok szenvedést okoztak neki, de ezek nem törték le, sőt ezek szították a szeretet lángját, amely láng megolvasztotta szívét és égett, égett Krisztusért. S míg égett, lángolt és izzott, izzásában új alakot öltött. „Szenvedett, csüggedt, elborult, kiderült, de el nem fáradt s ha 195 botütés alatt görnyedett is háta, utána ismét kiegyenesedett”. (Elmélkedések.)

Vigasztalást nem várt senkitől, sőt szenvedéseiben is másokat vigasztalt. Elfogatása előtt kérték, hogy ne menjen Jeruzsálembe és ő szemrehányóan felelt a siránkozóknak: „Mit csináltok, hogy sírtok és megszomorítjátok a szívemet. Hiszen én kész vagyok az Úr Jézus nevéért nemcsak arra, hogy megközttessem, hanem, hogy meg is haljak Jeruzsálemben”. (Ap. cs. 21, 13.) És élete mutatja, hogy így is volt. Sohasem próbált a szenvedések elől menekülni.

Nem tette, mert csak egyet tartott fontosnak, hogy „elvégezzem pályafutásomat, az igének szolgálatát, melyet az Úr Jézustól vettem, hogy bizonysgot tegyek az Isten kegyelmének evangéliumáról”. (Ap. cs. 20, 24.) Bizakodik, hogy ezért megjutalmazza az Úr, és hiszi, hogy már készen vár reá „az igazság koszorúja”, melyet megad neki „azon a napon az Úr, az igazságos bíró”. (II. Tim. 4, 7–8.)

Lelkét, életét, munkáját, szeretetét, szenvedését illatosá teszi a szívében virágzó kicsinyke virág:

Alázatossága.

Alázatosan beismeri: „én a legkisebb vagyok az apostolok között, aki nem vagyok méltó apostolnak nevezetni, mert üldöztem az Isten egyházát”. (I. Kor. 15, 19) Sőt egyenesen kimondja a korintusiak előtt, hogy „semmi sem vagyok”. (II. Kor. 12, 11.) És amikor dicsekszik és védi magát szerényen hozzáteszi: . . . „ti kényszerítettetek reá”. (u. o.)

De mivel az alázatosság igazság, nem hűny szemet multja előtt, hanem érzi azt is, hogy másoknak például szogálhat és rámutathat végzett munkájára: „Többet munkálkodtam valamennyiök-nél, nem ugyan én, hanem az Isten kegyelme énvelem”. (I. Kor. 15. 9.)

„Az Isten kegyelme énvelem!” Ezzel a kijelentéssel Szent Pál — amint már dolgozatunk folyamán említettük, megjelölte csodás életének titkát. Rámutatott arra, hogy a jó Isten még a leggonoszabb ellenségnek is megbocsájt és kegyelmét adja. Megjelölte Pál a kegyelem csodás hatását, amely őt Krisztus barátjává formálta. És megmutatta azt is, hogy ezt a bravúrt mindenki megteheti, mert nem kell mást tenni, csak az Isten kegyelmével együtt működve élnie.

Szent Pál az emberiség előtt jár s mutatja az utat, amely az eucharisztikus Királyhoz vezet. Megmutatja, hogyan kell az Úr szá-molya előtt térdreborulni, hogy a lelek találkozzék Krisztus lelkével. Megmutatja, hogyan kell megszerezni azt a mély és tiszta látást, amely szükséges, hogy ilyen zürzavaros világban megtalálja a helyes utat, hogyan kell erőt gyűjteni, hogy a modern században is meg-állja helyét, mindig teljesítve a kijelölt munkát . . .

Szent Pál! aki 1900 évvel ezelőtt indultál élni és meghalni Krisztusért, vezess bennünket, hogy ápolván a testvériséget sokakat megnyerjünk Krisztusnak, hogy sokakat üdvözítsünk! . . .

Fr. Ottokár O. F. M.

IV. é. hittudományhallgató.

Felhasznált irodalom: Martin Aurél: Szent Pál, Radó Poli-kárp dr.: A kereszténység szent könyvei. Kákossy Á. Elek dr.: Szent Pál, a népek apostola. Sanctificatio Nostra 1935 febr.-, és aug.-i számokban: Dr. Philips: Der heilige Apostel Paulus. : Dr. Phi-lips: Zur Psychologie der Apostel.

Az újkor istenfeledő társadalma.

A gyakorlati és elméleti tudományok a bölcsellettal együtt igazolják, hogy az anyagi és szellemi létezők birodalma egyedeiben követeli azt a legfelsőbb elvet, melyben létének okát és célját megjelöli. Tehát egészen természetes, hogy az anyaghoz kötött szellemi egyedek közösségének, az emberi társadalomnak igénye még beláthatatlanabb mélységekből tör elő létele, a végtelen Isten után. Nincs kor az emberiség történetében, mely nem vágyódott volna a végtelen Jó után. Nézzünk csak bele mélyen az emberiség történetébe: ez a vágy hajtja a történelem gyakran tomboló hullámain az idő áramló tengerén. Vágy a Végtelen után, melyet rosszul irányítani, kisiklatni a történelem tanúsága szerint lehet ugyan, de vele végleg leszámolni sohasem.

Az emberiség a történelem folyamán kisiklott, tévútra jutott és eltávolodott végső célja felé vezető útjától, de vágya a lelke mélyén megmaradt, melyet az évezredek hosszú tévelygése sem bírt kiirtani. Az emberi nem történelmi központot jelentő találkozása az Istennel, Krisztussal, átformálta a világot: a tevelgő ember rálépett a Végtelen ölébe vezető útra.

Másfélévezred küzdelme, Isten felé törekvése után az emberiség levette szemét céljáról, és mint Lót felesége hátrafordult. Szemét elkápráztatta a pogány kultúra külsőséges csillogása, s mint egykor a két dalia a csodaszarvas után, rohant a XV. század embere is a *szabadgondolat* és *szabadélvezet* csalogató lidércfénye után. Ezzel megindult az a szabadosság szellemétől beszenyezett történelmi ár, amely a századok folyamán egészen a gátakig dagadt, s a XX. században szennyes hullámaival elöntötte az egész világot.

E feltartóztathatatlan ár első cseppjeinek a *jogászok* nyitottak utat a középkor második felében. A kezdetleges germán jogot megvetették és a fejedelmi abszolutizmuson (Divinus Caesar) épülő római jogot bálványozták. A fejedelmek¹⁾ természetesen jó tanítványoknak bizonyultak. A pogány szellemi áramlatok később felrázták a nemzeti öntudatot, és az egyes nemzetek a „Respublica Christiana” középkori elvét feladták; a kor egyéniség-kultuszának szellemében nemzetiségük szerint elkülönültek, s többé nem kereszténységüknek, hanem fajiségüknek éltek²⁾. Ez a későbbi századokban sok helyen az Egyház és állam összeütközésére, szétválasztására és üldözésére vezetett. Az abszolutizmusra törekvő szellem vitte diadalra a hitújítást is, amennyiben Luther felújította az ókori cézáropapizmust, és a legfőbb papi hatalmat a fejedelmeknek engedte át.

A bölcsélet terén a nominalizmus nyitotta meg a szubjektívizmus útját. A nominalista nyomokon haladó gondolkodók a jogászok után indultak. A pogány Rómából a szabadgondolat szellemét hoz-

¹⁾ Különösen Barbarossa Frigyes, II. Frigyes, IV. v. Szép Fülöp.

²⁾ Jellemző példa II. Ferenc francia király, aki keresztény uralkodó (V. Károly) ellen a törökkel szövetséget kötött.

ták magukkal, és a pogány kor újjászületését, *reneszánszát* hirdették. Az ész hatalmától megbűvölten elvetették a tekintély-elvét s vele együtt a legfőbb Tekintélyt is. A tudomány elvesztette eddigi szerepét: az eszköz céllá vált. A középkor Isten-világ viszonyának problémáját felváltotta az ember-természet viszonyának vizsgálata. Nem az ég felé néz többé az ember, hanem maga körül néz szét. Felfedezi a föld szépségét, igézetét és boldogulását többé már nem a túlvilágban, hanem evilágban keresi. A hierarchikus-teleologikus világszemléletet felváltotta a mechanikus világkép. Az embert is ebbe az egyetemes világgépezetbe állították bele.

A reneszánsz embere saját nagyságától megbűvölten bízik önmagában. Boldogulását magában keresi, kedve kerekedik élni³⁾, s a középkor testületi szelleme helyett az egyéni szabadságot igényli. A népek nemzetiségi elkülönülését nyomon követte az egyedek egyéniség-kultusza (individualizmus).

Vallási téren ez az egyéni önkifejlődés szelleme a *hitújításhoz* vezetett. A humanizmus szelleméből táplálkozó hitújítók a modern szubjektívizmusnak lettek előharcosaivá. Követőik felelősségérzetét az akaratszabadság elvetésével felszabadították. Ezek után felszabadult szellemi és erkölcsi energiájukkal evilágra vetették rá magukat. Mert ha nincs szabadakarat, nincs felelősség sem; szabadakarat híján személyes viszonyom sem lehet az Istenhez. Ez a szellemi elsekélyedés és a metafizika iránti közömbösség bölcséleti kételkedéshez, majd a vallásegység elvéhez vezetett⁴⁾, ami végül vallási közömbösségben jutott kifejezésre.

A *felvilágosulás* gondolkodói teljesen elvesztették a hit Ariadnefonalát. A tiszta észre épített bölcséletük természetesen csődbe jutott, és két monisztikus felfogásba torkollott: panteizmusba és a kor végén materializmusba.

Descartes rendszerének Isten még „végső előfeltétele”. Istennel leszámolni most még nem tudtak. A kinyilatkoztatás nélküli természetes vallás lett az eszményük⁵⁾. Az Isten-fogalommal még a valóságos Kant is tehetetlennek bizonyult bölcséleti rendszerében.

A kor panteistáit Spinoza vezeti be, akit a gondolkodók hosszú sora követ⁶⁾. A szubjektívizmus az én központi tanrendszerek kialakításában jut kifejezésre⁷⁾. E rendszerekben az erkölcsi élet irányítása az értelemről az érzelemre hárult. A túlzó önbizalom bizonyos fokú optimizmusban mutatkozott meg, ami aztán hamarosan kitermelte, előbb a társadalmi, majd az egyéni haszonelvűséget⁸⁾. A kor erkölcsbölcséletének legfőbb jellemzője a népfölség (demokrácia) kiemelése, szemben az előző kor fejedelmi abszolutizmusával⁹⁾.

³⁾ „Es ist eine Lust zu leben”. (Hutter Ulrich).

⁴⁾ Cusanus, Ficinus, Erasmus Rotterdams, Pico.

⁵⁾ Rousseau, Voltaire, Hartley, Priestley, Cherbury Herbert, John Toland.

⁶⁾ Fichte, Schelling, Hegel, Krause, Rosmini.

⁷⁾ Descartes, Fichte, Schelling.

⁸⁾ Smith A. Helvetius.

⁹⁾ Spinoza, Locke, Montesquieu, Rousseau

A német idealizmus gondolatrendszereit a tapasztalati tudományok lerombolták és diadalra vitték a már előbb feltűnedező *materializmust*. A természettudományok sikerei reményt nyújtottak arra, hogy az egész világképet sikerül egy gépies rendszerben megszerkeszteni¹⁰⁾. Az anyagelvűség az Istennel és a vallással teljesen leszámolt¹¹⁾. Stirner Max egoizmust, majd szélsőséges szolipszizmust hirdet. A lelkitevékenységet kizárólag agyműködésnek tartják. Az anyagelvűség már nem mint bölcséleti rendszer, hanem mint a tömegek világnézetének irányítója ért el sikereket¹²⁾. Az anyagelvűség korcsosította a bátortalan pozitívizmus, amely a kérdések megoldása előtt meghátrálva, Istent nyíltan tagadni nem meri, de az okási törvények tagadásával elzárta a hozzá vezető utakat. Testvére a pragmatizmus, amely az objektív igazságot megveti; elve: igaz az, ami hasznos.

Tehát a XVI. századtól kezdve az „én” lett a bölcsélet kiindulási pontja. Az „én” akarata a mértéke mindennek; igaz az, amit az „én” belát; szép az, ami az „énnek” tetszik; az erkölcsösség normája az „én” lelkiismerete. Ez azután rövidesen odavezetett, hogy igaz, jó, szép és erkölcsös az, ami az „énnek” hasznos. A vallás terén is csak azt fogadom el, ami az „énnek” tetszik. Ez a szubjektívizmus politikai terén mint demokrácia, a gazdasági terén mint szabadverseny alakult ki.

Az újkori filozófia tehát négy lépcsőfokon jutott el az Isten bölcséleti tagadásáig: a reneszánsz még csak elfordította az embert Istentől, a hitüritás bölcsellete megszakította az Istennel való személynélves kapcsolatot; a felvilágosulás már harcolt előbb a kinvilatkozatás, azután a személyes Isten ellen, míg végül az anyagelvűség teljesen leszámolt vele.

A tapasztalat igazolja, hogy minden elméleti tudománynak, szellemi kultúrának, művészetnek és elgondolásnak legfőbb célja a megvalósulás. Természetes tehát, hogy a szabad gondolat szabad életet, szabad élvezetet, végül pedig teljes szabadosságot, önzést eredményezett. Az egvedek és nemzetek a bölcsélet új értékermélete szerint rendezkedtek be. A természetfeletti rendnek az anyagi világba való átértékelése elsősorban a társadalombölcséletben és a nemzetgazdaságtanban mutatkozott.

A bölcséletben beállott szellemi, a reformáció által létrejött erkölcsi bomlás és az újvilág felfedezésével s a világ körülhajózásával járó nagvszerű gazdasági lehetőségek a tőkegazdálkodás kialakulásának lettek előfeltételei. Az ember az új bölcsélet geocentrikus beállítottságánál fogva hamarosan túlértékelt az anyagot; a gondolkodás én-központisága pedig az egyén önös érdekeit hozta felszínre.

¹⁰⁾ Az anyag és energiamegmaradás elvének felfedezése nagyban fokozták a reményt.

¹¹⁾ Ez Feuerbach és Strauss elgondolásában domborodik ki leginkább.

¹²⁾ Különösen a gazdasági visszaéléseket használták ki anyagelvűségük terjesztésére: Marx, Engels, Vogt, Moleschott, Haeckel, Ostwald.

A városi polgárság ipara és kereskedelme fellendülésével, bízva anyagi és szellemi erejében, eltávolította az útjába gördülő akadályokat. Ezáltal a középkor rendiségi alapokon nyugvó hűbéres gazdasági rendszerét felváltotta az individuális alapokon nyugvó szabadverseny: a gazdasági liberalizmus. Az eddig eszköznek tekintett vagyon a legfelső metafizikai elvek elvesztésével céllá vált. A kor embere csak az anyagi javakban találta örömét: egészség, vagyon, közmegbecsülés, egyszóval földi paradicsom lett az egyetlen vágya. Ez az anyagias világszemlélet a gyönyör- és dicsőség-hajhászat, továbbá a haszonelvűség sikos útjaira juttatta az emberiséget.

Ennek az istennélküli, magasabb értékeket nem ismerő gazdaságtannak első megdöbbentő megnyilatkozása az újonnan felfedezett világrészekben mutatkozott. Aranyat hajszoló rablók, kalandorok tették gyűlöletessé a fehér embert világszerte. Az új gazdaságtan alapján berendezkedett államok rablóhadjáratokat vezettek. A védtelen benszülötteket elfogták és tizenhat évszázaddal Kr. u. a „természetes szabadság hívei” önző okokból megengedték, és keresztény államok helyeselték a rab-zolgakereskedelmet.

Az önző liberális szellem a hódító országokban is hamarosan osztályellentétekre vezetett. A gyarmatpolitikával fellendült ipari munka előmozdította a nagyipari üzemek kifejlődését, amelyek a gőzgép feltalálásával gyárakká alakultak. A hatalmas ipari központok a kisiparosok társadalmi rétegét többé-kevésbé versenyképtelenné tették, és a vagyontalan proletárok közé olvasztották. A végső eredmény a géprombolások, lázongások és forradalmak hosszú sora lett.

Az öncélú kapitalizmus a munkásosztály érdekeit, emberi mivoltát szem elől tévesztette. A társadalmi élet egyetlen célját a meggazdagodásban vélte felfedezni¹³⁾. Véleménye szerint a társadalommal szemben az teljesíti legjobban feladatát, aki munkáját a saját hasznára legjobban végzi. Anyagelvűségének megfelelően a munkásban nem a szellemi értékek hordozóját, hanem csak a „lóerőt” látja. „Telhetetlenségükben az embert élettelen jószágnak nézik”, panaszkodik XIII. Leó¹⁴⁾. A kapitalizmus egyetlen célja a haszon, ezért rövid idő alatt a lehető legkevesebb munkással, minél nagyobb munkát akar végezteni (racionalizálás). A munkást a vállalat csak annyira értékeli mint a szenet vagy a nyersanyagot, amit felhasznál. A liberalizmus dogmatikája szerint a munkaszerződésnek tisztán magánjogi jellege van. Így teljes lelkiismereti nyugalommal igazságosnak tartják azt a bért, amit a munkás végső szükségben elfogadott. A munkásnak a bér csökkenésével járó fizikai, szellemi és erkölcsi lezüllését haszonlesésükben figyelmen kívül hagyják. Hogy a munkabért minél alacsonyabbra szoríthassák, női és gyermekmunkát alkalmaznak.

¹³⁾ Hartmann, Fourier.

¹⁴⁾ Rerum Novarum. 45. o.

A profithajzában elvakult ember nem hallotta meg Krisztus új parancsát, hogy „szeressétek egymást”¹⁵⁾, hanem az „aki bírja, az marja” evangéliumát hirdette. A szegénységet szükséges rossznak tartja a szabadverseny országútjának két oldalán. Tiltakozó lelkiismeretét Malthus képmutató, a nyomoron szánakozó elméletével nyugtatgatja. Ez a haszonleső ember elfeledte, hogy Isten az egész emberiség megélhetésének jogát rátáblázta földünkre. A természet az élet asztalát csak meghatározott számú embernek terítette meg. A fölösleges jelentkezőknek a „természet rendje” és az „Isten akarata” szerint halálba kell távozniuk. Ezzel az igazságot kigúnyoló gondolkodással elhárított magáról minden felelősséget: a gazdasági élet gépies folyamat, amely teljesen független minden erkölcsi nézettől. A társadalmi bajokért, a nyomorért és az önzés hatalmaskodásáért senki sem felelős, mert ez a „természet rendje”.

„A nyereségvágyat hatalmi mohóság követte”¹⁶⁾. Végzetes hatalommá vált a központosított tőke, amely egyrészt rabszolgasorsra juttatott milliókat és legyőzte a nemességet, másrészt meghódított királyokat, megvesztegetett minisztereket és népvezéreket. Korunkban pedig az állam szuronyaira támaszkodva folytatja kapzsi üzérkedését. Az állam pedig, mint a tőke gyámoltja, meghunyászkodva annak gazdasági érdekeit szolgálja. Gondoljunk a világháborúra, amely a világpiac meghódításáért folyt, vagy Japánra, amely megakadályozza Kína megerősödését, hogy piacait el ne veszítse.

Nem csodálkozhatunk, ha e szabadságnak hirdetett szabadság kiváltotta a kényszeren alapuló társadalom eszméjét. A proletárosztály, a tőkegazdálkodás e törvénytelen gyermeke, rohamosan növekedett. A vagyon felhalmozódása, a munkások kizsákmányolása, a termelésfölség miatt keletkezett gazdasági válság és a gép fokozódó előretörése elkésérették a munkásokat. A fejtvesztett éhező tömeg nem tudott megállni az igazság-emelte korlátoknál, és elveiben, ahol pedig uralomra jutott, ott tetteiben is túllőtt a célon.

A szélsőséges szocializmus hívei a tőke és munka között áthidalhatatlan ellentétet látnak, melynek szükségképeni következménye az osztályharc¹⁷⁾. Az elmélet meghirdetőinek végső célja az osztály nélküli társadalom. A szociáldemokrácia ezt szerves fejlődés útján, a kommunizmus pedig erőszakosan akarja megvalósítani. „Vakmerőségében semmitől vissza nem retten, semmit nem kímél. Hatalomra jutva leí hatatlan és hihetetlen kegyetlenséget tanusít. A sok rom és pusztulás, amelyet Kelet-Európa és Ázsia tágas területein — Mexicóban, és ma már hozzácsatolhatjuk Spanyolországban — okozott, hangosan hirdetik ezt. Mennyire ellensége az Egyháznak és magának az Istennek, azt tettei bőségesen bizonyítják . . .”¹⁸⁾. A teljes anyagelvűség alapján áll, s így minden magassabbrendű

¹⁵⁾ Ján. 13. 34.

¹⁶⁾ Quadragesimo Anno. 56.

¹⁷⁾ Hall, Marx, Engels.

¹⁸⁾ Quadragesimo Anno. 59.

elvet tagad: a történelmet egyedül az „éhség és a szerelem“ irányítja. A vallás magánügy, hangoztatja, mégis minden eszközzel igyekszik kizárni, nemcsak a közéletből, hanem az egyén életéből is. Nem veszik észre, hogy az igazságot az abszolút igazság kizárásával megvalósítani lehetetlen.

A társadalmi válság végső kifejlődéséhez a gép felfedezésével jutott. A találmán ok és szabadalmak (patent) óriási tömege nagy-szerűen bevált a tőke „több árú — több haszon“ igényének szolgálataiban. De a gép ezzel nem érte el természetes célját, t. i. hogy az ember munkáját a fizikai rész elvégzésével megkönnyítse, hanem a pénzfejedelmek törekvéseit szolgálja, míg az emberek millióit megfosztja a munkaalkalomtól. A technika szomorú kettős eredménye: egyrészt, hogy a munkásoktól elvette hivatásbeli örömeiket, másrészt pedig a munkanélküliek százalmas tömegeit eredményezte. A munkanélküliség tönkreteszi az egyén és családja életét, ezáltal megfertőzi a társadalmat. A mai munkanélküliség nem a tőkegazdálkodásban megszokott gazdasági pangás, amely a túltermelés következtében szokott beállni, és amit rendszeren fellendülés követett, hanem állandó jellegűnek bizonyult. A munkanélküli tömegek kiesnek a fogvasztók soraiból, s így a gazdasági vérkeringés lelassul. A munkanélküliek növekvő serege a nemzetjövdelem fokozatos csökkenésére, a munkanélküli adók állandó emelésére, végül a nemzetek elszegényedésére vezet, amely a forradalmakat készíti elő.

Tehát az újkori szubjektívizmus, mely a vagyonosok számára felelősségnélküli liberalizmussá fejlődött, a vagyontalanok számára szocializmus lett, amely nem egyéb, mint a munkásosztály liberalizmusa. Mert, ha mélyebben nézzünk a dolog lényegébe, a szocializmus vagy legszélsőségesebb kifejlte a bolsevizmus sem antikapitalizmus, hanem államkapitalizmus, melyben a hivatalnokok serege képviseli a jobbmódúakat s a dolgozó népréteg az elnyomott munkásosztályt. Ez ne ejtsen csodálatba senkit, mert egy anyának az egoizmusnak a gyermeke mind a kettő. Egyik sem ismer el az „én“ érdekein kívül más érdeket. Ne tévesszen meg bennünket az, hogy szemben látjuk egymással a két táborot, mert a cél mindkettőnél egy: az „én“ jóléte. Az egyik védi látszólag elért boldogságát, a másik törekszik megszerezni azt. Mindkét fél csak a földi paradicsomot ismeri, és így minden eszközt jónak lát földi jólétének megszerzésére. Ez a törekvés szította fel azt a vad gyűlöletet, amelyet éppen ma láthatunk a legkiélezettebben a társadalmi osztályok között. E harc végső eredményére ma még csak következtetni lehet.

Amint korunk társadalmi képe mutatja, az a reneszánsz által megindított szennyes ár a XX. században áttölte a gátakat és zavaros hullámaival előntötte az egész világot. A felkavart hullámokból azonban új szigetek körvonalait látjuk kibontakozni. Az istenfeledő, istentagadó, én-központi bölcsélet a józan metafizika és lélektan felé fordul. A célt tévesztett egyéniség-kultusz megingott. Az individualizmust hirdető embert tömeglényé kovácsolta sorsa. (Fasizmus, Hitlerizmus).

Gazdasági téren a liberalizmus szabadosságával szemben a visszahatás egy másik végletbe torkollott. Az individualizmust felváltotta a nacionalista öncélúság, a szabadverseny helyére az erők egyesítésére való törekvés lépett, szabad piacok helyett az önellátást sürgetik. Minden reményünk meglehet azonban, hogy a felkavart hullámok a keresztény erkölcsbölcselet tisztító elvein át meg fognak szűrődni, és a végletek a józan középút felé hajolnak, anélkül, hogy ezt a faszizmusnál látjuk.

Ma azonban az új rendszer mégcsak távoli reményekkel kecsegtet. Korunk embere riadtan áll egy szellemi, gazdasági és társadalmi forrongás közepében. Sokan megkísérelték már e társadalmi erjedés okait kutatni. Honnan a nyomasztó gazdasági válság és a társadalom megoldhatatlannak látszó problémái? Egyesek a gazdasági versengésnek, a háborúnak, a nyersanyagért és világpiaçért való küzdelemnek, mások a népek ellenszenvének és hatalmi törekvéseknek tulajdonítják. De ha mélyen belenézünk a történelmi fejlődésbe, és a történelmi oksorozatokat próbáljuk végigbogarzni, elének mered merő csupasz az egyetlen ok: az istentelenség. Ezt aztán nevezhetjük gőgnek, önteltségnek, irigységnek, kapzsiságnak, bírvágnak, gyűlöletnek, kegyetlenségnek vagy bármi másnak: mindez az egy okban gyökerezik. Ezért az istenfeledésért, e bűnökért szenved ma a világ. Elfeledte megadni az „Istennek, ami az Istené”¹⁹⁾, az Isten is megfélekezett róla. Szüvedésében rá kell döbbernie bűneinek tömegére. Észre kell vennie, hogy istenelhagyása, istenmegvetése bosszúért kiált az égbe.

Szegénység máskor is volt, s a nagy Tanítómester szavai szerint szegények mindig lesznek²⁰⁾, de nem éhezők, éhen pusztulók. Korunk nagyszerű igazolása a krisztusi figyelmeztetésnek: „Keresétek először Isten országát . . . a többi majd hozzáadatik nektek”²¹⁾. Az újkor embere megfélekezett erről az „előszörről” és éreznie kell, hogy az a „többi” is elmarad.

Nincs boldogság az újkor emberének a lelkében. A XX. század „homo oecconomus”-a, ez a mammonrabszolga, lelki béke nélkül, félelemmel és remegve ül pénzesládáin. Érti boldogtalanságát, de annak végső okát vakságában nem akarja meglátni. Ajtaja előtt ott áll az Isten szemelől-tévesztett tömeg, ajkán a „panem et circenses” modern kiadású jelszavával: „munkát, kenyeret!” és fenyegetőzve, dühöngve várja sorsának könnyítését. És amikor az állatnívóra súlyosított tömeg beleordít az istenfeledő kor sötétségébe, mikor éhesen rongyosan tüntet, sztrájkol, nem veszi észre, hogy a megvetett, elfeledett Isten kiáltja, kívánja vissza. Öntudatlanul, de mégis azt hirdeti, hogy a társadalom Isten nélkül nem épülhet fel, hogy az istennélküli gazdálkodás, garázdálkodás, hogy az istennélküli igazság csak fél igazság: gazság.

¹⁹⁾ Márk 12, 17.

²⁰⁾ Ján. 12, 8.

²¹⁾ Maté 6, 33, Luk. 12, 31.

Az emberiség sokszor törekedett már életéből kiszorítani, Kálváriára vinni az Istent, megcsúfolni, keresztre hurcolni az Igazságot. Amikor pedig sírkövét lepecsételte, még mindig fénken őrizgette és sohasem vette észre, hogy ezzel legnagyobb dicsőségét, feltámasztását készítette elő. Az elmúlt nagy évszázad is egy hatalmas pompával, képmutató nagyzolással megrendezett istentemetés volt. Eltemette a modern ember Istenét lelkében, eltemette családjában és a társadalomban s gondosan őrködött, hogy az Egyház fel ne támaszthassa őt.

A végtelen bölcsességű Gondviselés azonban ismét saját céljainak szolgálatába állította az embert. Az a humanizmussal felkavart hullám átlépte ugyan a gátakat és előntötte a világot, sok szenvedést és kínt hozott, de csak arra szolgált, hogy az elavult rendszereket elmossa, hogy az Igazság ismét feltámadhasson. Az istenfeledő ember fájdalmas kiáltása ma még jajba-bajba full, de már közel van az idő, amikor rád bben, hogy hangja az Isten után kiált. Szerető Istene, a tékozló fiú Atyja, pedig sietni fog és húsvéti diadallal vonul be ismét a társadalomba, hogy folytassa uralmát ott, ahonnan kitaszították.

Fr. Gyula O. F. M.

III. é. hittudományhallgató.

Forrásmunkák :

Kecskés Pál : A bölcelet története. Bp. 1933.

XIII. Leó pápa : Rerum Novarum. Szt. István-Társ.

XI. Pius pápa : Quadragesimo Anno. Szt. István-Társ.
III. kiadás.

Segédkönyvek :

Aradi Zs : Az európai forradalom. 1935.

Drinck-Gálos : Szabadságot, munkát, kenyeret ! 1934.

Esztergár L. : Gyakorlati szociálpolitika. Pécs. 1933.

Giesswein S. : Társadalmi problémák és a keresztény világnézet. Szt. István-Társ. 1907.

Mihelics Vid : Világproblémák és a katolicizmus.
Dom. 1934.

Mihelics Vid : A szociális kérdés és a szocializmus. 1935.

Migray J. : A marxizmus csődje. 1935.

Palágyi M. : Marx és tanítása.

Prohászka Ottokár : Kultúra és terror.

Trikál J. : Új élet a régi romjain. 1934.

Varga L. S. J. : Új társadalmi rend felé. 1933.

Hol az igazság?

Vitaszerű eszmecsere korunk világnézeti problémáiról.

Katolikus: Teljesen egyetértek önökkel abban, hogy csodálatraméltó erőfeszítéseket végzett az emberi elme, amikor megalkotta a római jogot, amikor megírta a Divína Comediát, amikor megfogant benne Mózes szobrának tüneményes koncepciója, amikor belefűrészelt a naprendszer titokzatos világába, amikor ráakadt az elektromos erők energiabányájára. De az emberi elme legnagyobb erőfeszítése mégis az volt, amikor világnézetet alkotott, mert akkor nem egyes kérdésekre adott feleletet, hanem az egész élet összes problémáival szemben foglalt állást. A világnézet azonban nem más mint életnézet. Az élet pedig tetre, cselekvésre irányul; tehát akkor a helyes világnézet magadja az igazi, emberhez méltó élet számára az archimedeszi pontot, a rossz világnézet pedig feltétlenül bukásba és pusztulásba vezet. Ezért meg kell állapítanunk, hogy *a gondolkodó ember számára a legelső tennivaló: a helyes világnézetnek a kialakítása.* És nem is ott van a baj, mintha az emberek nem döbbsenek volna rá a világnézet kialakításának fontosságára, a baj inkább ott van, hogy igen sokan rossz világnézetet alakítottak ki magukban és ennek következtében elrontották, elhibázták egész életüket. Erre az elhibázott életre eleven példa a mai forrongó Európa. Hogy tehát ebben a zürzavarban, melyben most élünk, megállapíthassuk, hogy kik látják jól és kik látják rosszul az életet, próbáljunk egy kis világnézeti eszmecserét lebonyolítani.

Liberalista, kommunista, fasiszta, hitlerista: Kérem, nincs semmi kifogásunk ellene.

Katolikus: Akkor kezdje ön, mint liberális gondolkodó és fejtsse ki röviden életszemléletét.

Liberalista: Röviden szólva azt mondhatjuk, hogy a liberalizmus lényege a szabadságban ragadható meg legjobban. A liberális embert már nem korlátozzák a középkor feudális berendezésének béklyói, nem sorvasztják a céhszervezés fejlődésellenes megkötöttségei, nem izgatják a katolicizmus vallási tételei és erkölcsi jelszavai. Mindezeket a terheket leveszi a liberalizmus az emberek válláról, mert azt akarja, hogy mindenkinek meglegyen a nyugodt és kényelmes megélhetése. A liberális ember tehát szabad ember; nyitva áll előtte a vagyonygyűjtés, az élvezet, a karrier korlátlan lehetősége s tőle függ, hogy mennyit fog ezekből magának megszerezni.

Katolikus: Arra nem gondol, hogy az ember fölött álló akarat kikapcsolásával s az egész életnek a földre való korlátozásával olyan elfajulásnak ad lehetőséget, hogy felborul az egész társadalmi élet?

Liberalista: Egyáltalán nem. Sőt a gyakorlati élet ennek épp az ellenkezőjét mutatja. A liberalizmus alatt nemcsak, hogy nem borult fel a társadalmi élet, hanem egyenesen virágzásba borult. Ha csak a XIX. század tudományos, technikai, művészeti termékeit tekintjük, már akkor is megállapíthatjuk, hogy a kulturális élet legértékesebb és legizesebb gyümölcseit a liberalizmus érlelte meg.

Az emberiség sokszor törekedett már életéből kiszorítani, Kálváriára vinni az Istent, megcsúfolni, keresztre hurcolni az Igazságot. Amikor pedig sírkövét lepecsételte, még mindig f lénken őrizgette és sohasem vette észre, hogy ezzel legnagyobb dicsőségét, feltámasztását készítette elő. Az elmúlt nagy évszázad is egy hatalmas pompával, képmutató nagyzórással megrendezett istentemetés volt. Eltemette a modern ember Istent lelkében, eltemette családjában és a társadalomban s gondosan őrködött, hogy az Egyház fel ne támaszthassa őt.

A végtelen bölcsességű Gondviselés azonban ismét saját céljainak szolgálatába állította az embert. Az a humanizmussal felkavart hullám átlépte ugyan a gátakat és elöntötte a világot, sok szenvedést és kínt hozott, de csak arra szólalt, hogy az elavult rendszereket elmoassa, hogy az Igazság ismét feltámadhasson. Az istenfeledő ember fájdalmas kiáltása ma még jajba-bajba full, de már közel van az idő, amikor rád bben, hogy hangja az Isten után kiált. Szerető Istene, a tékozló fiú Atyja, pedig sietni fog és húsvéti diadallal vonul be ismét a társadalomba, hogy folytassa uralmát ott, ahonnan kitzasztották.

Fr. Gyula O. F. M.

III. é. hittudományhallgató.

Forrásmunkák :

- Kecskés Pál*: A bölcselet története. Bp. 1933.
XIII. Leó pápa: Rerum Novarum. Szt. István-Társ.
XI. Pius pápa: Quadragesimo Anno. Szt. István-Társ.
 III. kiadás.

Segédkönyvek :

- Aradi Zs*: Az európai forradalom. 1935.
Drinck-Gálos: Szabadságot, munkát, kenyeret! 1934.
Esztergár L.: Gyakorlati szociálpolitika. Pécs. 1933.
Giesswein S.: Társadalmi problémák és a keresztény világnézet. Szt. István-Társ. 1907.
Mihelics Vid: Világproblémák és a katolicizmus. Dom. 1934.
Mihelics Vid: A szociális kérdés és a szocializmus. 1935.
Migray J.: A marxizmus csődje. 1935.
Palágyi M.: Marx és tanítása.
Prohászka Ottokár: Kultúra és terror.
Trikál J.: Új élet a régi romjain. 1934.
Varga L. S. J.: Új társadalmi rend felé. 1933.

Hol az igazság?

Vitaszerű eszmecsere korunk világnézeti problémáiról.

Katolikus: Teljesen egyetértek önökkel abban, hogy csodálatraméltó erőfeszítéseket végzett az emberi elme, amikor megalkotta a római jogot, amikor megírta a Divína Comediát, amikor megfogant benne Mózes szobrának tüneményes koncepciója, amikor belefűrészelt a naprendszer titokzatos világába, amikor ráakadt az elektromos erők energiabányájára. De az emberi elme legnagyobb erőfeszítése mégis az volt, amikor világnézetet alkotott, mert akkor nem egyes kérdésekre adott feleletet, hanem az egész élet összes problémáival szemben foglalt állást. A világnézet azonban nem más mint életnézet. Az élet pedig tetre, cselekvésre irányul; tehát akkor a helyes világnézet magadja az igazi, emberhez méltó élet számára az archimedeszi pontot, a rossz világnézet pedig feltétlenül bukásba és pusztulásba vezet. Ezért meg kell állapítanunk, hogy *a gondolkodó ember számára a legelső tennivaló: a helyes világnézetnek a kialakítása.* És nem is ott van a baj, mintha az emberek nem döbbeniek volna rá a világnézet kialakításának fontosságára, a baj inkább ott van, hogy igen sokan rossz világnézetet alakítottak ki magukban és ennek következtében elrontották, elhibázták egész életüket. Erre az elhibázott életre eleven példa a mai forrongó Európa. Hogy tehát ebben a zürzavarban, melyben most élünk, megállapíthassuk, hogy kik látják jól és kik látják rosszul az életet, próbáljunk egy kis világnézeti eszmecserét lebonyolítani.

Liberalista, kommunista, fasiszta, hitlerista: Kérem, nincs semmi kifogásunk ellene.

Katolikus: Akkor kezdje ön, mint liberális gondolkodó és fejtsse ki röviden életszemléletét.

Liberalista: Röviden szólva azt mondhatjuk, hogy a liberalizmus lényege a szabadságban ragadható meg legjobban. A liberális embert már nem korlátozzák a középkor feudális berendezésének béklyói, nem sorvasztják a céhrendszer fejlődésellenes megkötöttségei, nem izgatják a katolicizmus vallási tételei és erkölcsi jelszavai. Mindezeket a terheket leveszi a liberalizmus az emberek válláról, mert azt akarja, hogy mindenkinek meglegyen a nyugodt és kényelmes megélhetése. A liberális ember tehát szabad ember; nyitva áll előtte a vagyonygyűjtés, az élvezet, a karrier korlátlan lehetősége s tőle függ, hogy mennyit fog ezekből magának megszerezni.

Katolikus: Arra nem gondol, hogy az ember fölött álló akarat kikapcsolásával s az egész életnek a földre való korlátozásával olyan elfajulásnak ad lehetőséget, hogy felborul az egész társadalmi élet?

Liberalista: Egyáltalán nem. Sőt a gyakorlati élet ennek épp az ellenkezőjét mutatja. A liberalizmus alatt nemcsak, hogy nem borult fel a társadalmi élet, hanem egyenesen virágzásba borult. Ha csak a XIX. század tudományos, technikai, művészeti termékeit tekintjük, már akkor is megállapíthatjuk, hogy a kulturális élet legértékesebb és legizesebb gyümölcseit a liberalizmus érlelte meg.

Katolikus : De akkor ne halgassa el, hogy mit ártott a liberalizmus az emberiségnek ; ne hallgassa el, hogy tönkretette az egyházi államot ; hogy elmulasztotta a szociális kérdés idejekorán való megoldását ; hogy közömbösítette az emberiséget a vallással és az erkölcsi igazságokkal szemben ; hogy okozója és kirobbantója volt az egész világháborúnak !

Liberalista : Ezek mind vitás kérdések. A tény az, hogy a liberalizmus felszab-dította az embert és megadta erői kifejtésének a lehetőségét.

Fasiszta : Csak az a baj, hogy a liberalizmus az erkölcsi törvények kötelezése alól adott szabadságot, a gazdasági életben pedig, ahol tényleg szükség volt valamilyen reformra, ott néhány kapitalistának juttatott szabadságot, de ezt aztán korlátlan kimérésben adta.

Liberalista : Ami a liberalizmus tőkegazdálkodását illeti, ne feledj-e el, hogy ma már szabályozzuk a termelés mértékét. Mert teljesen igaz, hogy a szabadverseny következtében előbb-utóbb beáll a túltermelés. A piacon ekkor irtózatos nyereség-hajsza indul meg. Az árak lezuhannak és maguk alá temetik a kisebb vállalatokat. Ezeknek a csőd előtt álló vállalkozóknak mi segítő kezet nyújtunk, mert azt akarjuk, hogy minden embernek legyen nyugodt és biztos megélhetése. Ezért kartellekbe vonjuk a vállalatokat, a kartelleket ismét trösztökbe egyesítjük, hogy ezek elejét véve minden hiábavaló versengésnek, megállapítsák a termelés mértékét s így a termelést tervszerűvé és észszerűvé tegyék. Ma már tehát a kartellek nem azok az árdrágító szervezetek, mint voltak a világháború előtt, hanem igazi emberbaráti szervezetek, a sok kisebb vállalatok fenntartói s a piaci forgalom zökkenőnélküli lebonyolítói.

Fasiszta : Szemfényvesztés és porhintés az egész ! Azt szívesen megegyedjük, hogy bizonyos intézményekkel lehetne szolgálni az emberek javát, de a kartellek ezt egyáltalán nem teszik, mert mint mondotta : a kartellek arra valók, hogy a termelést tervszerűvé és észszerűvé tegyék. De azt már elhallgatta, hogy a termelés önök szerint akkor tervszerű és észszerű, ha nem az emberek tényleges szükségleteire irányul, hanem pusztán csak arra, hogy a szükségleteket fokozza s ezeket a többtermeléssel összhangba hozza. Nem az a törekvésük, hogy az emberek jogos igényeikhez mértén termeljenek, hanem az, hogy a termelést leszállítsák a piaci vásárlók fogyasztóképességéhez. Az emberek gazdasági fogyasztóképessége jóval jogos igényeik alatt áll. Ezért éheznek ma milliók ugyanakkor, mikor tonnaszámra hányják a tengerbe a kávé és az élelmiszereket !

Kommunista : Vagy nézzük azt a tényt, hogy valahányszor egy kartell megalakul, az érdekkörébe tartozó cikkek ára mindjárt felszökik. Talán, ha annyira emberbaráti intézmények volnának a kartellek, ez még sem történnék így ?

Liberalista : Visszaélések mindenütt becsúszhatnak. Ezek azonban csak tünetek ama nagyjelentőségű eredmény mellett, hogy a kartellek a szabadverseny katasztrofális válságától mentik meg az emberiséget . . .

Katolikus: Rendben van. Nem is azt hibáztatjuk mi, hogy megállítják önök a termelés túlfeszített iramát, hanem azt, hogy önök spekulációikkal és a termelési eszközök monopóliumával az ember személyére való tekintet nélkül az egész termelést önös érdekeik, egyéni nyereségük szerint irányítják. Ezzel kiütik a munkás kezéből a kenyeret, a mezőgazdasági munkásságot pedig nivótlan állapotra szorítják. Végeredményben az önök szabadsága nem szabadság, hanem szabadosság, mert az erkölcsi korlátok áthágásával szereznek maguknak kényelmes pozíciókat, ugyanakkor pedig milliókat rabszolgasorsba döntenek!

Kommunista: Ezen akar segíteni a kommunizmus. Mi olyan rendbe helyezük az embert, ahol megkapja munkája gyümölcsét. A kapitalista gazdasági rendben ehhez semmiféleképpen sem juthat hozzá, mert a kapitalista a munkásnak járó bért zsebre vágja.

Liberalista: A kialakított bért mindig megadjuk!

Kommunista: De nem annyi járna a munkásnak! Egy árucikknek az értéke ugyanis egyenlő előállításának költségével. Az előállításban pedig benne van: 1. a nyersanyag ára, a gépek üzemi költsége, 2. a munkavezetők munkadíja, 3. a munkások bére. A munkásnak tehát annyi járna, amennyi az árucikk egész árából az első két pontban említett kiadások után megmarad. Ennél azonban jóval kevesebbet kap a munkás. A kapitalista ellenben óriási darabot kar yarít le magának az árból, holott neki csak mint az áru előállításánál közreműködő személynek volna szabad némi illetményben részesednie. Ezt az óriási többletet nem veheti el máshonnan, mint a munkásoktól, akik a nyersanyagot átalakították, hogy úgy mondjam átértékelték. Ezért az összes termelési eszközöket közössé kell tenni; le kell rombolni a kapitalista rendszer korlátait; a nemzeti, a társadalmi, a családi korlátokat, hogy *ne legyen egyén, hanem csak közösség, hogy ne legyen egyéni haszon, hanem csak közösségi haszon*, melyből mindenki megkaphatja a maga részét!

Liberalista: Badarság elejétől végig!

Fasiszta: Én már az előbb akartam szólni, de hagytam, hogy végigvezesse az egész elgondolást, mely azon az elven nyugszik, hogy az áru értéke a munkamennyiségtől és a munkában eltöltött időtől függ.

Kommunista: Magától értetődik.

Fasiszta: Tehát akkor az önök szemében egy zsák arany annyit ér, mint egy zsák lignit, mert meglehet, hogy ugyanannyi munkamennyiség és idő kell az előállításukhoz? Vagy a sebészorvos 20 perces munkája, mellyel megment egy emberéletet, ugyanannyi értékű, mint egy cigányé, aki ezen idő alatt 20 darab vájkot vet.

Kommunista: Ezek speciális esetek.

Hitlerista: Egyáltalán nem speciális esetek. Hanem önök figyelmen kívül hagyják, hogy vannak természeti értékek és vannak az embernek szerzett vagy veleszületett képességei, melyek feltétlenül értéket kölcsönöznek az árúnak s nem utolsó esetben értéket kölcsönözhet az árúnak a kereslet legalkalmasabb idején való piacra-

vitele. Nem áll tehát az az elv, hogy az árú értéke a munkamennyi ségtől és a munkaidőtől függ. A tőkés nyeresége igenis az említett tényezőkből is származhat, nemcsak pusztán a munkásoktól eltulajdonított illetményből. Ha ez utóbbi esetről van szó, ennek törvénytelenységét mi is kárhozzátjuk.

Kommunista : A tapasztalat azt mutatja, hogy innen van. Sőt azt kell mondanunk, ha ez így tart tovább, végzetes katasztrófa felé közeledik az emberiség. A kapitalista ugyanis nem éri be a szerzett javakkal ; mindig többet akar szerezni. Ezért a munkaidőt meghosszabbítja, praktikusabb gépet állít üzembe s így hova-tovább multimilliomossá növi ki magát, míg a munkások bérét minimumra csökkenti és rengeteget elbocsájt. A kapitalista gazdasági rendben tehát be kell következnie annak a világválságnak, melyben néhány jóléte és tobzódása mellett milliók nyomorognak és vesznek éhen !

Liberalista : Ezt már Marx ezelőtt 100 évvel megmondotta, de igen rossz jónak bizonyult, mert a munkások mindig több bért kapnak, a kisipar meg állandóan erősödik. Szóval az elnyomorodás nem siet bekövetkezni.

Kommunista : De még bekövetkezhet és be is fog következni ! És mindennek oka az, hogy a termelés a munkamegosztás alapján társasjellegű, a kapitalizmusban mégis egyéni hasznot hajt. Ebben a körtünetben azonban felismerhetjük az orvosló gyógymódot. Ha ugyanis a termelés társasjellegű, akkor a birtoklásnak is társasnak kell lennie, hogy a termelésből mindenki egyformán vehesse ki a részét. Ezért kell közössé tenni a vállalatokat, a bányákat, a gyárakat és az összes földeket.

Katolikus : És önök nem veszik észre, hogy ezzel beleütköznek a természetjogba, amellyel az embernek joga van a magántulajdonhoz.

Kommunista : A tények alapján nincs joga !

Katolikus : De azt csak megengedi, hogy a bérhez joga van az embernek ?

Kommunista : Természetesen.

Katolikus : Azt is megengedi úgy-e, hogy úgy bánik a munkás bérével ahogy akar ?

Kommunista : Világos.

Katolikus : Hát akkor azt is meg kell engednie, hogy a munkás összerakja a bérét s azon magántulajdont vásároljon magának. S ebben az esetben a munkásnak eppúgy joga van a magántulajdonhoz, mint a bérhez, mert ez a magántulajdon nem más, mint az ő bére más alakban, hogy úgy fejezzem ki magam : más halmazállapotban.

Kommunista : Mindegy ! A kapitalista gazdálkodás nem vált be ; újat kell próbálni s a réginek minden maradványát tüzzel-vassal kell pusztítani : Egyházat, vallást, mindent, de mindent.

Katolikus : Milyen okon rombolnák le az Egyházat ?

Kommunista : Mert az Egyház is kapitalista intézmény ! Arra

való csak, hogy kordába tartsa a kizsákmányolt munkásságot és egészen kiszolgáltatassa a kapitalistáknak!

Katolikus: Ekkora örült ég! Hisz az Egyház a legszegényebb keretek között született meg. Alapítójának, az Úr Jézusnak nem volt hová fejét lehajtsa. Az apostolok egyszerű halászberek voltak. A terjeszkedés folyamán mindig először a rabszolgák léptek az Egyház kebelébe s csak azután jöttek a gazdagok, a patriciusok. Manapság pedig éppen a liberális kapitalisták az Egyház legnagyobb ellenlábasai!

Fasiszta: De átgondolták Önök ennek az elméletnek a következményeit?

Kommunista: Nem is egyszer. Szabad lesz az ember egyéni életében, szerelmében; nem kötik a házasság korlátai; egyenlő lesz az ember; nem lesz különbség úr és paraszt között; egyenlő lesz a férfi és a nő (jogaikat illetőleg). Igazságosan fog részesedni mindenki munkája gyümölcséből. Nem fog naponta 8—10 órát robotolni 2—3 órányi bérért. Szóval biztosítva lesz számára a gondmentes élet.

Fasiszta: Ha ilyen a kommunista embereszmény, nézzük, meg tudott-e valósulni Oroszországban, ahová már majdnem 20 éve bevonult a kommunizmus. Azt mondotta: szabad lesz az ember egyéni életében. Hát Oroszországban alighogy világra jön a kis proletár, beadják az állami nevelőintézetbe és ott nevelik. Ha ugyan nevelésnek lehet mondani azt az infernalis igyekezetet, melynek elsődleges célja az, hogy forradalmi szellemmel töltse el az ártatlan gyermeklelkét. Felszűrődve azzá dresszírozzák, amivé akarják, tekintet nélkül az egyén fizikai, vagy szellemi kvalitására. Aztán annyi bért kap amennyi az államnak tetszik. Ez a szabad élet? Hiszen meg van fosztva az ember személyiségétől, gúzsba van kötve kezdeményezési szabadsága, ki van zárva a nagyobb munka nagyobb jutalma s egyáltalán minden érvényesülése. Azt mondta: szabad lesz az ember szerelmében. Ebben igaza van. A szovjet sárbatiport minden erkölcsi szabályt és természeti törvényt, de máris utolérte a degeneráció és a népsorvasztó züllés rettenetes büntetése. Azt mondotta: egyenlő lesz mindenki. A helyzet pedig ma Oroszországban az, hogy százával kóborolnak a városokban az éhes suhanccsapaok, egymást érik éhség és nélkülözések miatt a lázadások, a sztrájkok és kivégzések. Azt hiszem, nem szorul magyarázatra, hogy ezek az események a legvégletesebb társadalmi eltolódásnak a jelei s igazolói annak, hogy Oroszországban a kapitalistarendszer minden munkásellenes intézménye újraéled. Ez a kapitalistaszervezet maga a szovjetkormány, az élén Stalinnal, akinek nagyúri kényelemmel berendezett nyaralója és autógarnitúrája akármelyik nyugateurópai kartellvezérnek is becsületére válnék.

Kommunista: Ha ezek mind igazak volnának, még akkor sem jelentenének semmit sem, mert még Oroszországban sem lépett életbe az igazi kommunizmus. Az igazi kommunizmus csak ezután fog jönni.

Katolikus: Akár fog jönni, akár nem, ahogy a kommunizmus

megbukott elméletben, éppúgy kudarcot vallott gyakorlatban is, amint az említett tények igazolják, melyekben kirajzolódik előttünk a kommunizmus emberének igazi arca: egy Istentől, lélektől, személyiségétől megfosztott, ösztöneinek élő, állami munkára fogott, állatembernek az arca, aki lerombolja mindazt, ami nemes és magasztatja mindazt, ami alávaló.

Fasiszta: Mi, olaszok hamar észrevettük a kommunizmustól csak taktikailag különböző szocializmusban az emberi méltóságnak ezt a megalázását és a társadalmi életnek az összeomlását. Ezért új szellempolitikai irányt kerestünk s ezt megtaláltuk a fasiszmusban, mint erősen nacionalista irányzatban..

Katolikus: Pedig nacionalizmussal harcolni a kommunizmus ellen voltaképpen iránytévesztés, mert a kommunizmus lényege nem a nemzetietlenség, hanem az istentelenség.

Fasiszta: Hát a fasiszmus nem is pusztán mint a szocializmus elleni védőgát épült fel; létrejöttét nagyban elősegítette a liberalizmus önző politikája. Ezekből kifolyólag a fasiszmus tartalmát tulajdonképpen az „italianatà” gondolata, az olaszság egységének és kiterjedésének eszméje alkotja. Mivel az „italianatà” gondolata felöleli a katolikumot is, ezért a *fasiszta ember vallásos*; hisz a lélekben, a túlvilágban; tiszteli az Egyház fejét, a pápát; nagyra értékeli az Egyház intézményeit; megbecsüli papjait és szerzeteseit. *De a fasiszta ember elsősorban az államhoz tartozik.* Számára az állam a legmagasabb erkölcsi értékkel felruházott szuverén szervezet, mely az olaszság egységét, értékét, jellemét, természetét, katolikumát hivatott érvényesíteni. Ezért a fasiszta állam minden jog birtokosa, önmaga célja, önmaga eréjének növelése, tekinté'yének az emelése. Ebben az értelemben a fasiszta ember államtotalista.

Katolikus: De hol itt az egyén szabadsága és méltósága?

Fasiszta: Az egyénnek is megvan a maga joga és szabadsága. Ez azonban az állam engedménye, amit különben mindig megad, mert tudja, hogy államéletének célja csak az egyes személyek erőinek és képességeinek szabad megnyilvánulásában fog megvalósulni. Azt mondhatjuk tehát, hogy nincsen nagyobb értékű szervezet az államnál, mert az állam felöleli az ember anyagi és erkölcsi, szellemi és lelki szükségleteinek minden mozzanatát.

Katolikus: Szó se róla, van benne valami, hogy az állam erősen informáló tényezője az ember életének. De higgye el, minden jogot, még az egyéni szabadságot is az állam jogkörébe vonni, erőszak a természet rendjén.

Fasiszta: Hogy érti ezt?

(Folyt. köv.)

Egyházirodalmi iskolánk.

Egyházirodalmi iskolánk utolsó negyedévi gyűléseit a nyári szünet elmúltával szept. 18-án kezdte meg. A szept. 18-i hetedik rendes gyűlés tárgysorozata: 1. Fr. Szaniszló mondott szentbeszédet, mely párhuzam volt Krisztus és a világ szelleme között. 2. Fr. Béda: „Ének a távlatból” c. költeményének bírálata. 3. Fr. Menyhért: Az egyediség elve a ferences bölcseletben címen a skolasztikus bölcselet egyik legtöbbet vita ott s igen fontos kérdé ét mutatta be a ferences bölcselek megvilágításában.

Nyolcadik rendes gyűlésünk okt. 14-én volt: 1. Fr. Gyula szentbeszéde nyitotta meg, melynek témája Mária közbenjáró szerepe volt. 2. Fr. Marcellin: A sintoizmus, és a japán tradíció c. értekezésében az előttünk annyira ismeretlen japán pogány vallásról adott fölhasznált forrásmunkái alapján rövid, de áttekinthető képet. 3. „Vigilate et orate” jeligés dolgozat „Mercator pessimus” címmel Júdás egyéniségét ismerteti szomorú tettének leírásával együtt. Szerző: Fr. Lúcius.

Kilencedik rendes gyűlésünket okt. 28-án tartottuk: 1. Fr. Flórián szentbeszédet mondott Krisztus királyról. 2. Fr. Béda: „Szeretem a harcot” és „Fakó legény vigasztalódik” c. költeményeinek bírálata. 3. P. Lipót tartott szabadelőadást a ferences harmadikrendről. 4. „Májusi kaszavágás” c. novella bírálata, melynek szerzője: Fr. Marcellin.

Tizedik rendes ülésünket nov. 11-én tartottuk: Fr. Félix szentbeszédében az ó- és újszövetségi advent viszonyát vizsgálja. 2. „A remete halála” c. ABC jeligés dolgozat rövid képen elénk vetítette Salamonnak, a magyarok nyugtalanvérű királyának halálát. Szerzője: Fr. Flórián. 3. Szentbeszéd, mondotta Fr. József. Elénk tárta, miként kell a boldogság útján járnunk, hogy mi is a szentség magaslatára jussunk.

Nov. 25-én tartottuk tizenegyedik rendes ülésünket: 1. Szentbeszéd, mondotta Fr. Sebestyén. Témája Júdás árulása. E legszerencsétlenebb ember példájával akarja az embereket elretten'eni a bűnözéstől. 2. Fr. Gyula: Az újkor Isten-feledő társadalma. Értekezésében szépen kifejti, mint zárta ki az újkor embere az Istent gondolkodásából és egész életéből, holott mindenben Istennek kellett volna az első helyet, az irányító szerepet juttatnia. 3. Fr. Leontin szentbeszéde nagy témát ölel föl: az egész természetfölötti életet. 4. Fr. Rókus: Mit szenvedtek a szalvatoriánus ferencesek a protestánsoktól 1704-ig. Értekezésében ama fájdalmas eseményeket igyekszik összegezni, melyek testvéreinket érték a protestáns nemesektől, városi polgárságtól, a kurucoktól.

Dec. 18-án tartotta iskolánk tizenkettedik, utolsó rendes ülését a következő tárgysorozattal: 1. Fr. Metód szabadelőadása az irodalomról és kritikáról. Úgyesen összeszedi a jó kritikus tulajdonságait. 2. Kis virágszál. Novella: Írta: Fr. Marcellin. Az esemény egy eré-

nyes életű kis leányhoz fűződik. 3. Fr. Béda: „Könnyesen, tépetten, fiatalon” és „Úgy-e igaz” c. költeményeinek bírálata. 4. Szentségtörően áldozott-e Júdás? Értekezés, írta: Fr. Lúcius. A szerencsétlen apostol áldozása körül fölmerülő problémát igyekezett mély tanulmányozással megoldani. 5. P. Othmár: Új ember c. dolgozatában a megszentelő malasztba öltözött igazi új embert mutatja be különböző vonatkozásaiban.

Egyházirodalmi iskolánk ez évi díszgyűlését ismét dec. 8-án tartotta meg a Kat. Kultúrház nagytermében szépszámú férfiközönség érdeklődése mellett.

Főtisztelendő P. Kalmár Özséb O. F. M., teológiai tanár üdvözlő szavai nyitották meg a gyűlést, melynek számai a következők voltak:

1. Harmat A.: Alma Redemptoris Mater... Háromszólamú ének. Előadta a Teológia énekkara.

2. Az isteni kegyelem Anyja. Szabadelőadás, tartotta: P. Lipót V. é. t.

3. Liszt: Erinnerung. Ballade. Zongorán játszotta: Fr. Pacifik II. é. t.

4. Isten munkása. Tanulmány, írta és felolvasta: Fr. Ottó-kár IV. é. t.

5. Adventi hangok. Melodráma, gregórián és szavalókórus be-tétekkel. Szavalta: Fr. Lukács II. é. t.

6. Hol van az igazság? Vitaszerű eszmecsere aktuális világnézeti kérdésekről. Résztvevők voltak: Fr. Marcellin IV. é. t., Fr. Menyhért, Fr. Gyula, Fr. Kristóf III. é. t. és Fr. Gilbert II. é. t.

7. B. Marcello: Ave Maria. Háromszólamú ének; előadta a Teológia énekkara.

8. Záró-szó: Mondotta: Főtisztelendő P. Hermann Hermenegild O. F. M. tartományfőnök.

Évvégi értesítő.

A Szent Bonaventúra Egyházirodalmi iskola ezidei működését 1936. márc. 18-án kezdte meg 36 taggal. Az év folyamán az iskola gyarapodott 15 taggal; eltávozott 14 tag. Az iskola mai tagszáma tehát: 37.

Az iskola keretéből az élet küzdőterére lépett: P. Benjamin, P. Konstantin, P. Dama-zcén, P. Béla, P. Manó és P. Lázár. A római Szent Antal egyetemen végzi tanulmányait: P. Asztrik, az amerikai washingtoni egyetemen tanul P. Taziciusz.

Ez évben az iskola 13 gyűlést tartott. Ezek közül 1 dísz- és 12 rendes gyűlés volt. A szakosztályok összesen 24 ülést tartottak. Ezek közül 9 ülés esik az elméleti, 4 a gyakorlati és 11 az irodalmi szakosztályra.

A szereplések száma összesen 90. Ebből szentbeszéd 9, szabad-előadás 3, értekezés 24, tanulmány 5, disputa 1, elbeszélés 12, elmélkedés 2, fordítás 2, költemény 13, szavaltat 2, ének 5, zene 1, egyéb 11.

A könyvtáros jelentése: könyvtárunk ez évben 148 könyvvel gyarapodott. Az Egyházirodalmi iskola tagjai számára a következő folyóiratok jártak: Magyar Kultúra, Egyházi Lapok, Katolikus Szemle, Korunk Szava, Katolikus Nevelés, Pannonhalmi Szemle, Utunk, Teológia, Eucharisztikus Értesítő, Vigilia, Magyar Kórus, A Szív, Szent Antal, Ferences Közlöny, Isten Dalosai, Szent Antal kis virágai, Katolikus Élet, Szegedi Havi Boldogasszony, Plébániánk, Gyöngyösi Katolikus Tudósító, Magyar Lelkivezető, Délamerikai Magyar Hírnök, Zászlónk, Magyar Cserkész, Ifjúság, Ferences Nemzedék, Tartományi Közlöny. — Theologisch-praktische Quartalschrift, Franziskanische Studien, Antoniusbote, S. Francisci Glöcklein, Der kleine Missionär des hl. Antonius, Sendbote des hl. Franziskus, Der Hilfsmissionär des hl. Antonius, La vie Catholique, Apostolicum, Antonianum, Acta Ordinis, Sanctificatio Nostra, Frate Foco, Frate Francesco, Le Missioni Francescane, Cahier Cathedetique; a schwatzai, a brazíliai, a dorsteni és más külföldi testvér-lapok, valamint a váci, kalocsai és szombathelyi szemináriumok munkakönyvei.

Tisztújító gyűlésünket dec. 21-én tartottuk meg. Titkár: Fr. Ottokár IV. é. t., segédtitkár: Fr. Menyhért III. é. t., jegyző: Fr. Mótód IV. é. t.; segédjegyző: Fr. Menyhért III. é. t.; levelező: Fr. Agapit III. é. t.; segédlevelező: Fr. Gilbert II. é. t.; könyvtáros: Fr. Genéz II. é. t.; segédkönyvtáros: Fr. Kristóf III. é. t.; elméleti szakosztály-vezető: Fr. Menyhért III. é. t.; gyakorlati szakosztály-vezető: Fr. Gyula III. é. t.; irodalmi szakosztály-vezető: Fr. Gilbert II. é. t.; misziós szakosztály-vezető: Fr. Marcellin IV. é. t.

Fr. Keresztély O. F. M.
V. é. hittudományhallgató.

Életünkben.

Szeptember 14-én Béda testvérünk rövid időre ellátogatott hozzánk a mátrai szanatóriumból és derűs lelkének kedves vidámságával mindnyájunkat jó kedvre hangolt. A viszontlátásra minél előbb! — Aznap este hazajött Gilbert testvérünk is Budáról, ahol az irgalmasok kórházában súlyos láboperáción ment keresztül. Isten hozta!

Szeptember 16-án Fr. Gilbert fogadalmat újított. Délután kísértáltunk az „Anácskához”, ahol nagyszerű labdarúgó mérkőzést rendeztünk. Este vendégeink voltak Berényből: P. Kolos házfőnök, P. Szaléz és P. Ákos lektor-atyák. Vacsora után jóleső örömmel szemléltük a berényi klerikát-kápolna, Márton művész által készített freskóinak tervrajzát, melyet Ft. P. Szaléz kedves figyelemmel mutatott és magyarázott meg nekünk. Kívánjuk, hogy az újonnan festett kápolna lélekragadó képei vezessék berényi testvéreink szívét az eucharisztikus Jézus nagyobb szeretetére és a ferences mélységek igazibb megértésére!

Szeptember 17-én szerafi Atyánk sebeinek ünnepén Ft. házfőnök-atyánk ünnepélyes nagymiséjét végelt diplomunkban, amelyen a klérus szebbnél-szebb magyar énekeket énekelt. Délután szeretett exminiszter-atyánk, P. Antal egri házfőnök szerzett számunkra egy kedves félórát, főként az egri bor-speciálítás: a „rab-vallató” emlegetésével.

Szeptember 29-én nagy „búcsúestet” rendeztünk kedves testvéreink: Fr. Amand, Fr. Szaniszló és Fr. László részére, akik Bécsbe készülődtek, hogy ott

folytassák tanulmányaikat. A következő nap talán kissé fájós szívvel, de szent bizakodással és ferences nekifeszüléssel indultak útjukra, hogy megbecsülést vívjanak ki a magyar névnek az osztrák fővárosban. Ugyanaznap rendezték hagyományos „szüreti multságunkat” is. Borús időben, de vig kedvvel tapostuk a sarat és szüreteltük kertünk tökeinek zamatos fürtjeit.

Október 2-án megtartottuk szokásos havi lelkigyakorlatunkat. magiszter-atyánk első elmélkedésében megadta a főbb vezérelveket, melyek nélkülözhetetlenek a jó lelkigyakorlat végzéséhez, majd kitűzte lelkigyakorlatos beszédei tárgyát: a Krisztus Szíve szerinti pap lelkületéről való elmélkedést s e lelkületnek bensőnkben való kialakítását. A második elmélkedésben pedig bebizonyította magiszter-atyánk a „bonitas vitae” nagy szükségességét a pap lelkében. — Aznap délután kitüntette klerikátunkat látogatásával ft. P. Kelemen, a németországi magyarok apostola, berlini házfőnökeivel és ft. P. James amerikai ferences atyával együtt.

Október 4-én délelőtt 9-kor háromszólamú szép latin misét énekeltünk s a Tranzituson is mi zengtük szeráfi Atyánk dicséretét.

Október 11-én délelőtt ft. P. G. generális rendeletére egy órás szentségimádást tartottunk a spanyol egyházüldözés megszűnéséért. Délután szép sikerrel szerepeltünk Buda főlzababitásának 250. é. fordulója emlékére rendezett ünnepélyen. A nagyhatású ünnepi beszédet P. Olhmár, szenior-atyánk mondotta, majd egy háromszólamú Liszt-szerzeményt adott elő a klerikát énekkara s végül egy jól sikerült szavalókórossal szerepeltünk.

Október 13-án ft. P. Gvárdián ünnepélyes gyászmisét végzett templomunk kriptájában nyugvó Vak Bottyánért, a dicső emlékezetű kuruc vezérért, melyen V. éves testvéreink asszisztáltak és énekeltek.

Október 18-án szeretett testvérünk Fr. Hónor IV. éves teológus eltávozott körünkben és Zágrábba ment, hogy ott folytassa tanulmányait és tökéletesítse horvát nyelvtudását. Szent Ferenc Atyánk segítse, hogy rövidesen minél odaadóbban hirdesse Krisztus édes igáját az idegen nyelvű magyar területeken!

November 5-én havi lelkigyakorlat. ft. P. Magiszter elmélkedéseiben biztos kézzel rámutatott a külső és belső közti összhang szükségességére a jó pap egyéniségében, majd szemük elé tárta a helytelen és helyes szándékokat, melyek a papi élet követésére ösztönözhetnek.

November 6-án mély csend az egész klerikátban. Aggodalom, szomorúság üli meg mindannyiunk lelkét Szeretett magiszter-atyánk az elmúlt éjjel súlyosan megbetegedett.

November 7-én szeretett magiszter-atyánkat Pestre vitték az Új Szent János kórházba. Árva gyermekei szívéből buzgón szállt föl az ima az ég felé: Uram add vissza őt nekünk mielőbb!

November 20-án Ottó örökös királyunk születésnapján ft. P. Gvárdián ünnepélyes szentmisét celebrált, melyen a klerikát énekelt. Buzgón kértük az Urat, hogy minél előbb „vezérelje haza a mi királyunkat”.

November 26-án meglátogatott minket kedves testvérünk, Fr. Tóbiás. Viszontlátásra minél előbb a teológián!

December 4-én havi lelkigyakorlat. Az elmélkedéseket ft. P. Özséb lektor-atyánk tartotta távollevő beteg magiszter-atyánk helyett.

December 6-án hozzánk is ellátogatott Szent Miklós püspök és nagyon derűs estét szerzett számunkra.

December 16-án szenior-atyánk örömmel köszöntötte szeretett lektor-atyánkat, ft. P. Özsébet kedves névünnepe alkalmából. Kérte őt mindnyájunk nevében, hogy árásson el továbbra is szerető szívének melegével, miként ezt eddig is tette. Lektor-atyánk ezt megköszönte és szívből jövő buzdítást intézett hozzánk melyet készségesen elfogadtunk. Ad multos annos! . . .

December 19-én Fölvirradt ránk az a nap, melyet régen vártunk: szeretett magiszter-atyánk hosszú távollét után betegségéből fölépülve visszatért közénk. Isten hozta és tartsa meg javunkra még sokáig!

Fr. Guidó O. F. M.
II. é. hittudományhallgató.

Jászberényi krónika.

Szeptember.

21. Ma délután szüreten voltunk Szabó méltóságos úréknál, Nagyon szívesen láttak bennünket. Mindnyájan a legjobban töltöttük el ezt a vidám félnapot. Alkonyatkor pedig víg dalokkal fejeztük ki köszönetünket a kedves vendéglátóval szemben.

Október.

3. Már régen vártuk a festőművészeket, hogy díszbe öltöztessék kicsiny kápolnánkat. Végre megérkeztek és megkezdték a munkát.

7. Magas jókedv uralkodott az egész klerikátban. Nem is csoda! A hétórai vonat egy új testvért hozott közénk. Megérkezett Fr. Timkó Metód Amerikából, hogy tanulmányait nálunk folytassa és elsajátítsa a magyar nyelvet. Mindnyájan a legnagyobb örömmel fogadtuk.

8. Ma délután $\frac{1}{4}$ 5-kor nagyméltóságú Kriston Endre püspök úr ünnepélyes fogadtatására a plébániatemplomba mentünk, ahol mi is kifejeztük mély tiszteletünket püspök-atyánk iránt.

9. Egész nap szorgalmasan díszítettük a folyosónkat, hogy annál nagyobb díszben fogadhasuk nagyméltóságú Kriston Endre püspök uraf, aki méltóztatott bennünket megtisztelni szíves látogatásával. A legnagyobb köszönettel és hálával emlékezünk meg erről az igen nagy megtiszteltetésről. Délután $\frac{1}{2}$ 6 órai kezdettel Szent Terézke oltára javára díszünnepélyt rendeztünk, amelyen szintén megtisztelt jelenlétével a nagyméltóságú püspök úr. Az ünnepély püspök-atyánk zárószavaival végződött, melyekben mély gondolatokkal fejtegette Kis Szent Teréz tiszteletének korszerűségét

15. Nem is számítottunk a nagy meglepetésre! A Gondviselés új testvért hozott közénk Fr. Gregorich Gottfried személyében, aki Zágrárból jött tanulmányainak befejezésére és a magyar nyelv tökéletes megtanulására, hogy Jugoszláviában élő magyar testvéreinknek magyar nyelven tudjon szívéhez szólni. Isten hozta!

15. Szüret. De nem is mondható másnak, mert volt itt ami csak egy szüreten elképzelhető. Szőlő, édes must, meg egyéb más hasonló. Még futball is. Vendégeink: P. Özséb, P. Aladár, P. Xavér és P. Bertalan voltak.

18. Ft. P. Oslay Oswald, exminiszter-anya ünnepélyesen felszentelte a Szegénygondozó Nővérek új kápolnáját. A diszes ünnepi kereteket a ferences ifjúság többszölamú énekével még ünnepélyesebbé tette. A felszentelés után P. Oswald magasan szárnyaló beszédében mély gondolatokkal fejtegette a megjelent előkelőségek előtt a szociális ügy megvalósításának problémáit.

November.

25. Szép napra virradtunk! Fénvözönben úszott virágokkal gazdagon díszített kápolnánk, melyet Márton Lajos és Zsadányi János művész urak festettek ki. A képek megáldását ft. P. Provinciális végezte. Miután megáldotta a képeket, szívhez szóló beszédet mondott, melyben kifejtette, hogy ezek a képek terjesszék köztünk a ferences életideált, mert ezek élnek köztünk és példájuk nyomán nekünk is Szent Ferenc Atyánk égi táborába kell jutnunk. Azután köszönetet mondott P. Gvárdiának a kifejtett lelkes fáradozásáért, majd a művész urak felé fordult, hogy nekik is kifejezze köszönetét

29. A mai napon könnyes szemekkel vettünk búcsút szeretett magiszterünk-től, P. Kiss Szaléztól, akit szerzetesi kötelességei más munkakörbe szólítottak. Csaknem egy évtizeden át a ferences ifjúságnak fáradhatatlan lelkes vezére és apostola volt. Negyben az ő munkásságának köszönhetjük kicsiny kápolnánk gyönyörű freskóit, de az ő emlékét őrzik mindazon önzetlen fáradozások is, melyeket az ifjúság otthonának és szellemi téren való felvirágoztatása érdekében kifejtett. Munkássága nemcsak erre az egy körre szorítkozott, szívének jóságát és nagy tetterejét érezte három éven keresztül Jászberény városa is. Emlékét híven őrizzük! Hivatalát P. László Ákos dr. vette át, akit a Gondviselés jóságos atyaként küldött közénk. Szerető szívvel és féltő gonddal vezeti a klerikátunkat a megkezdett úton. Isten segítse.

December.

3. Új lektort kapott a filozófia P. Várady Béla személyében. Alighogy megérkezett, már is átvette tanszékét. Ő vette át az Önképzőkör vezetését is, hogy lelkes és buzgó vezetésével előkészítse az ifjúságot a jövő felelősségteljes papi-ténykedésre. Isten áldását kérjük munkájára

19. Megkezdődött a karácsonyi vakáció. Nem csekély öröme az ifjúságnak.

Fr. Alajos.

I. é. bölcseltnahallgató.

Üzenetek:

Szombathely. Az Ifjúság legújabb számát épp karácsony előtt megkaptuk. Aktuális, a december ünnepeinek megfelelő cikkek is sorakoznak benne. Gratulálunk Isten termékenyítő kegyelmét kérjük további szorgos munkájukra. Pax!

Vajdahunyad. Ferences gondolatokat tükröző szép lapjuk mutatja a ferences lélek egységét. Csak továbbra is kitartással, a nagyobb egységet akadályozó válaszfalak eltávolításának boldog reményében!

Csiksomlyó. Örömmel vesszük észre, hogy kedves kis lapjuk szépen fejlődik. Isten áldása kísérje e téren minden törekvésüket! Üdv!

Róma. Úgy néha, vagy legalább is egyszer egy cikket akár az örök városról, akár a híres bölcsélet-professoroktól leadott anyagból szívesen fogadnánk!

Jászberény. Ha a vizsgák elmúlnak nyernek egy kis időt s így jutna a Magyar Umbria számára is. Testvéri Pax!

Bécs. Habár a tanulmányi okok kissé megnyújtották a távolságot köztünk, de mégis összeköt bennünket a Magyar Umbria, mely további kitartást, batorságot kér fáradozástokhoz minden nyelvi nehézség ellenére is!

Zágráb. Nem baj, nemsokára túl lesz a kezdet nehézségein s minden könnyebbé válik. A mi karácsonyunk jól sikerült, Ordináció azonban még itt sincs. A viszontlátásra a jól végzett munka öröme után!

Tartalom.

1. ft. P. Hermann Hermenegild O. F. M
tartományfőnök: Kedves jó Testvéreim és Fiaim! (Levél.)
2. P. Othmár: Új ember.
3. Fr. Ottokár: Isten munkása
4. Fr. Gyula: Az újkor istenfeledő társadalma.
5. Fr. Menyhért: Hol az igazság?
6. Fr. Béda: Könnyesen, tépetten, fiatalon. (Költemény.)
7. Fr. Keresztély: Egyházirodalmi iskolánk.
8. Fr. Guidó: Életünkből.
9. Fr. Alajos: Jászberényi krónika.
10. Szerkesztőség: Üzenetek.

— Kézirat gyanánt. —

Kiadásért felel a gyöngyösi Ferences Teológia.

Kapisztrán-Nyomda, Vác.

Felelős üzemvezető: Farkass Károly.